

Biblioteca ASTRA,
Corpul B

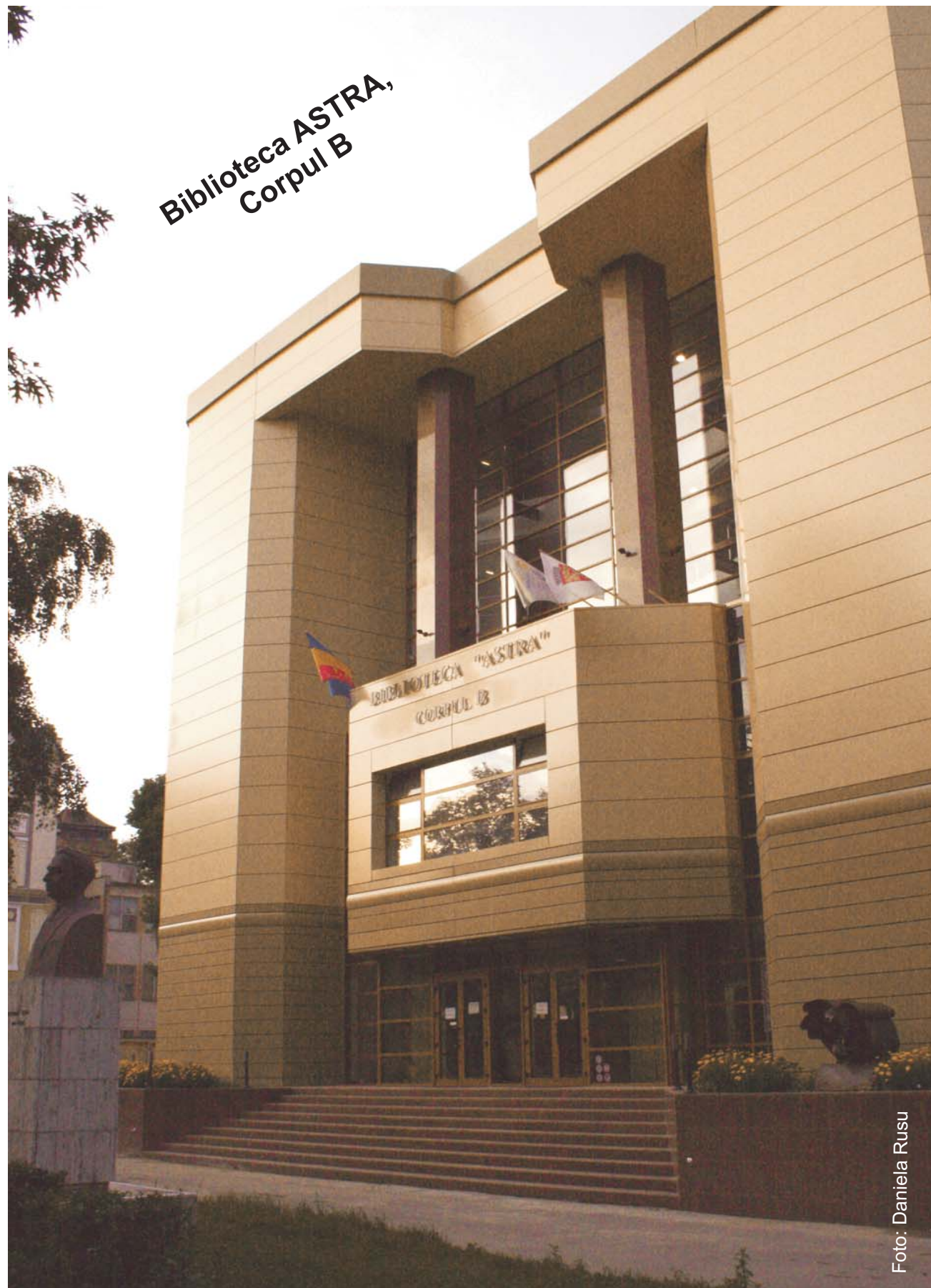
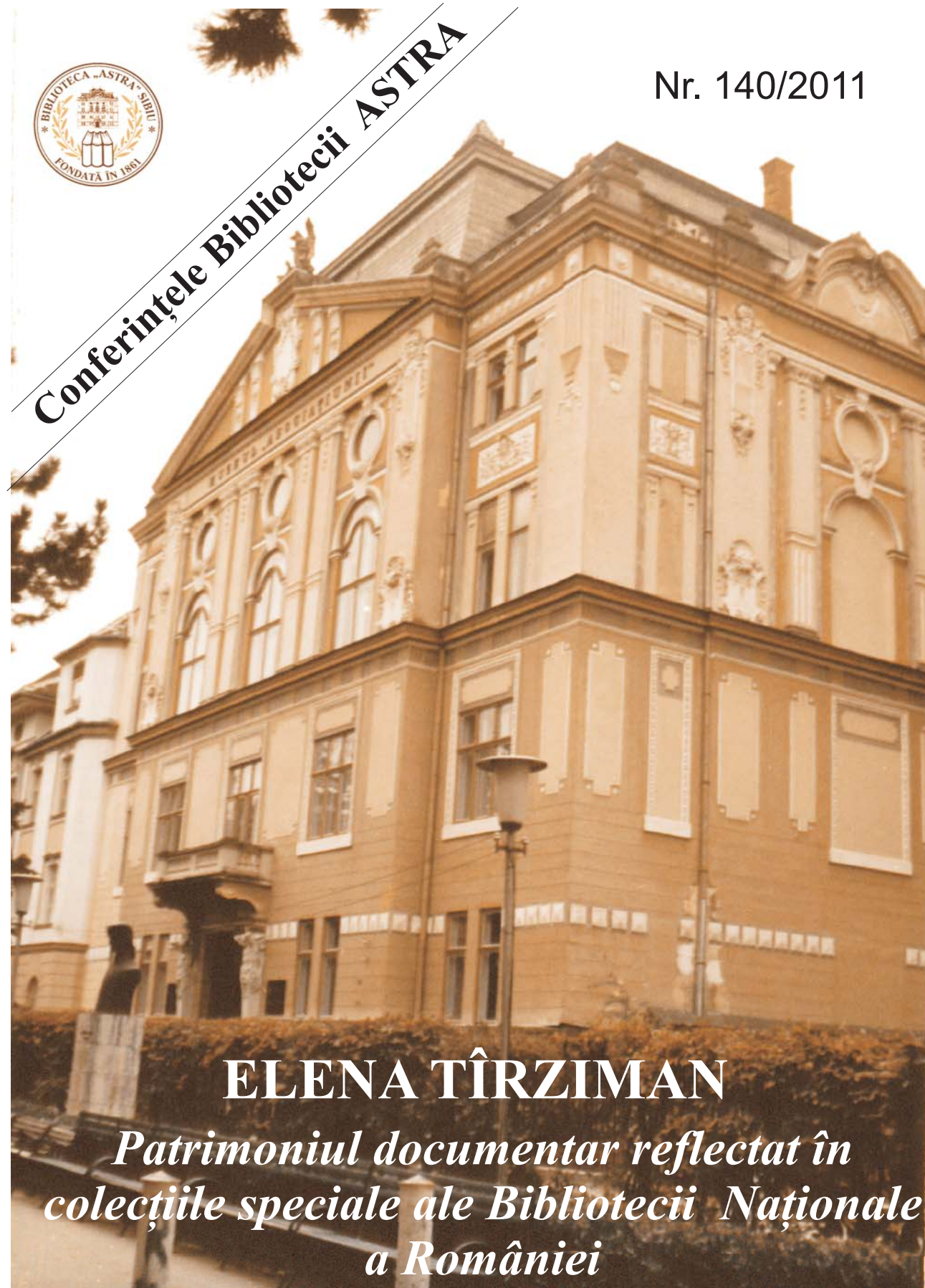

Foto: Daniela Rusu

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 140/2011

ELENA TÎRZIMAN
*Patrimoniul documentar reflectat în
colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale
a României*

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele Bibliotecii ASTRA:

***Dr. Elena TÎRZIMAN: Patrimoniul documentar reflectat în
colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale a Romniei***

Coordonatorul colecției: **Onuc Nemeș-Vintilă**
Tehnoredactare computerizată: Daniela **Rusu**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 20 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. George Barițiu, nr. 5/7
550178 Sibiu/România

Tel: +40 269 210551
Fax: +40 269 215775
Internet: www.bjastrasibiu.ro
E-mail.: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: **1843 - 4754**

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 –</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i>	7
	<i>Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007</i>	8
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i>	12
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i>	13
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i>	14
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i>	15

George Banu	<i>Actorul european</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i>	28
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i>	29
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30

Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri’a, nu are dreptu a se numerá între poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39
Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociatiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40

Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înfiiințarea unei școli române de fete în Sibiu</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889 ...</i>	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în emanciparea femeii și educația copiilor</i>	50
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective)</i>	51
Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI</i>	52

Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și reputația cea mai mare a omului</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat</i>	58
Matei Pamfil	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea</i>	59
Matei Pamfil	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret - Atanasie Marian Marienescu –</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie</i>	65
Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică</i>	66
Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918</i>	67

Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849</i>	68
Antonie Plămădeală	<i>ASTRA – Ctitorii și ctitoriile ei</i>	69
Vasile Avram	<i>Sensuri bipolare în poezia lui Blaga</i>	70
Vasile Avram	<i>Ritual pentru Noica</i>	71
Vasile Avram	<i>Codul Eminescu</i>	72
Vasile Avram	<i>Modelul Cioran</i>	73
George Barițiu	<i>Unul din scopurile principale ale școlilor de fete este să împuțineze urmările triste ale blestemului care se numește lux, vanitate omenească, dacă nu le poate paraliza cu totul</i>	74
George Barițiu	<i>Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru</i>	75
Diana Câmpan	<i>Constantin Noica – restituiri</i>	76
Diana Câmpan	<i>Aventura adevărului fără de sfârșit în cultură; Cultura – o utopie asumată</i>	77
Alexandru Dobre	<i>Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român și Societatea Academică Română</i>	78
Valer Hossu	<i>Episcopul Dr. Iuliu Hossu – Trăirea în jurământul pentru sionul românesc</i>	79

Cornel Lungu	<i>Momente ale participării Sibiului la Revoluția din 1848-1849 în Transilvania. Locul și rolul Comitetului Națiunii Române</i>	80
Cornel Lungu	<i>Din legăturile “ASTREI” cu societăți academice și culturale române și străine 1861-1914</i>	81
Cornel Lungu	<i>Pașii poetului în cetate</i>	82
Ovidiu Hurduzeu	<i>Capitalismul cu conștiință și economia participativă</i>	83
Ion Bianu	<i>August Treboniu Laurian</i>	84
Ilie Moise	<i>Ilie Dăianu și spiritul Blajului</i>	85
Cornel Lungu	<i>Petiția Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către președintele Woodrow Wilson</i>	86
Alexiu Tatu	<i>Mihai Viteazul în documentele Serviciului Județean Sibiu al Arhivelor Naționale</i>	87
Bianca Karda	<i>Odiseea plecării unor români ardeleni din județul Sibiu în America (1900-1914) reflectată în presa transilvăneană a vremii</i>	88
Eugenia Crișan	<i>Generalul francez Berthelot și România</i>	89
George Barițiu	<i>Adunarea generală a XXX-a a Asociațiunii Transilvane</i>	90
Constantin Cubleşan	<i>Mihai Eminescu – Ciclul schillerian</i>	91
Constantin Cubleşan	<i>Ion Pop Reteganul – Folclorist și publicist</i>	92

Constantin Cubleşan	<i>Ioan Slavici – portret în oglinda timpului</i>	93
Mircea Braga	<i>Însemnări despre multiculturalitate</i>	94
Marius Laurian	<i>August Treboniu Laurian</i>	95
Keresztes Coloman Stefan, Eugenia Simona Keresztes	<i>Genii ale matematicii la Sibiu: Farkas Bolyai și János Bolyai.....</i>	96
Alexandru Sterca- Şuluţiu	<i>Nu este sub sóre natiune, care cu mai mare ardóre a animei sê-sí iubésca patrià sí vetr'a strabuniloru sei, cá Românulu</i>	97
Ioan Lupaş	<i>Înfiinţarea „Asociaţiunii“ și conducătorii ei</i>	98
Iosif Sterca Şuluţiu	<i>Discursul ținut la inaugurarea Muzeului istoric și etnografic și la deschiderea Expoziţiei, în 19 August st. N. 1905</i>	99
Ion Onuc Nemeş- Vintilă	<i>Bibliotecile publice din Olanda și misiunea lor: „Să facem o comunitate mai bună”</i>	100
Virgiliu Florea	<i>Anton Pann în reeditarea-model lui M. Gaster (1936)</i>	101
Horst Ernst Klusch	<i>Pe urmele strămoşilor habani</i>	102
Ion Agârbiceanu	<i>Raportul Secretariatului general al Secţiunilor literare-ştiinţifice ale „Astrei” dela 6 Iunie 1932 – 27 Mai 1933</i>	103
Liliana Popa	<i>Oameni și cărți în Sibiul de altădată</i>	104

Vasile Crișan	<i>Protecția patrimoniului cultural sibian. Istorie și actualitate</i>	105
George Barițiu	<i>Din istoria Asociațiunii (1861-1888)</i>	106
George Barițiu	<i>Raportul Asociațiunii după 31 ani</i>	107
Werner Schaal	<i>Noua Bibliotecă Universitară a Universității „Lucian Blaga” – Die neue Universitätsbibliothek der Lucian-Blaga-Universität</i>	108
Ilarion Pușcariu	<i>Cuvântulă Presidială la deschiderea adunării generale a Asociațiunei transilvane, ținute la 10/22 și 11/23 Octobrie a. c. în Năseudă</i>	109
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Constantin Noica</i>	110
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Nicolae Tatu</i>	111
Vasile Grajdian	<i>Preotul muzician Gheorghe Șoima</i>	112
Matei Pamfil	<i>Gustav Weigand și Asociațiunea</i>	113
Paul Bruszanowski	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna – o viață de sfințenie</i>	114
Paul Bruszanowski	<i>Concepția canonică a mitropolitului Andrei Șaguna privind organizarea Ortodoxiei ecumenice și a poziției Mitropoliei românești din Transilvania și Ungaria</i>	115
Liliana Moldovan	<i>Deschideri antropologice în opera lui Emil Cioran</i>	116
Alexiu Tatu	<i>Arhivele Statului din Cluj în refugiu la Sibiu. Documente de arhivă</i>	117

Mariana S. Țăranu	<i>Degradarea sistemului de învățământ, mass-media și persecuțiile religioase din Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)</i>	118
Rodica Braga	<i>Despre condiția femeii –scriitor</i>	119
C. George Săndulescu	<i>Atitudinea Noica</i>	120
***	<i>Școala civilă de fete cu internat</i>	121
Elena Macavei	<i>Însemnări de călătorie în Scandinavia</i>	122
Corina Turcu	<i>Stil și gândire la Augustin Buzura</i>	123
Nicolae Balotă	<i>Cercul câinilor muzicanți</i>	124
Ion Taloș	<i>Franz Obert - cel mai de seamă etnolog ardelean din deceniul al șaselea al secolului al XIX-lea</i>	125
Mircea Braga	<i>Mărirea și decăderea reportajului literar</i>	126
Mihai Augustin Racovițan	<i>Despre starea românilor din Ungaria dualistă la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea</i>	127
Onuc Nemeș-Vintilă	<i>Pantheon național sau Istoria este morala care instruează prin exemple</i>	128
Constantin Chiriac	<i>Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu</i>	129
Iuliu Adrian Paul	<i>Enigma tăblițelor de la Tărtăria</i>	130
Emanuel PavelTăvală	<i>Enciclopedia ortodoxiei românești</i>	131

Ioan Seni	<i>Pagini din istoricul Despărțământului Astra Năsăud</i>	132
Silvia Pop	<i>Despărțământul Blaj al ASTREI (1870-2011)</i>	133
Doina Udrescu	<i>Rolul ASTREI în formarea unui patrimoniu artistic național</i>	134
Policarp Chițulescu	<i>Noi manuscrise - posibile autografe - aparținând monahului Gavriil Uric de la Neamț</i>	135
Lazăr Lădariu; Mariana Cristescu	<i>Dr. Eugen Nicoară – un Mecena al românilor mureșeni</i>	136
Mariana Cristescu; Lazăr Lădariu	<i>Despărțămintele Sighișoara, Târgu-Mureș și Târnăveni ale ASTREI</i>	137
Bogdan Andriescu	<i>Viața privată în Transilvania secolelor XVI-XVII</i>	138
Anca Andreescu	<i>Între jurnalistică și literatură</i>	139
Elena Tîrziman	<i>Patrimoniul documentar reflectat în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale a României.....</i>	140

Elena TÎRZIMAN

n. 1967

Elena Tîrziman

Născută în data de 26 iunie 1967 în localitatea Podu-Turcului, jud. Bacău.

Formație:

Universitatea București, Facultatea de Litere, Secția de Bibliologie și Știința Informării (1990-1994)

Academia de Studii Economice, Facultatea de Finanțe – Bănci – Contabilitate (1989-1994)

Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Secția Comunicare Socială și Relații Publice (1994-1996)

Doctor în Științele Informării și Comunicării al Universității Michel de Montaigne Bordeaux III, Franța (1998-2001)

Doctor în Filologie al Universității din București (1996-2001)

Activitate profesională:

Universitatea din București, Facultatea de Litere – Preparator (1994-1997), Asistent drd. (1997-2000), Lector dr. (2000-2004), Conferențiar dr. (2004-prezent).

Director general al Centrului de Documentare pentru Construcții, Arhitectură, Urbanism și Amenajarea Teritoriului – CDCAS București (2001-2007)

Director general al Bibliotecii Naționale a României (2007-prezent).

Participare și gestionare de proiecte naționale și internaționale:

Valorificarea și managementul patrimoniului construit în context intercultural – PATRIVAL (2008-2011)

director de proiect *Reunion of Dispersed Content: Virtual Evaluation and Reconstruction – REDISCOVER*

Responsabil de proiect, din partea României (2008-2010) – *Sistem național unitar de gestionare a informațiilor publice, tehnice și științifice în urbanism, arhitectură și construcții - URBACT-RO*

Director de proiect din partea partenerului CDCAS (2006-2008) – *Sistem Unitar pentru Gestionarea Fondului Național de Reglementări Tehnice*

Director de proiect, din partea CDCAS 2004-2006 – *Sistem Informațional Național pentru Managementul Infrastructurii de Evaluare și Certificare în Industria Construcțiilor SICERT*

Director proiect (2005-2007) – *Sistem specializat de informare pentru realizarea bazelor de date urbane*

Activitate științifică:

Peste **150** de lucrări, cărți, articole, comunicări științifice și traduceri pe teme variate din domeniul biblioteconomiei și științei informării, dintre care:

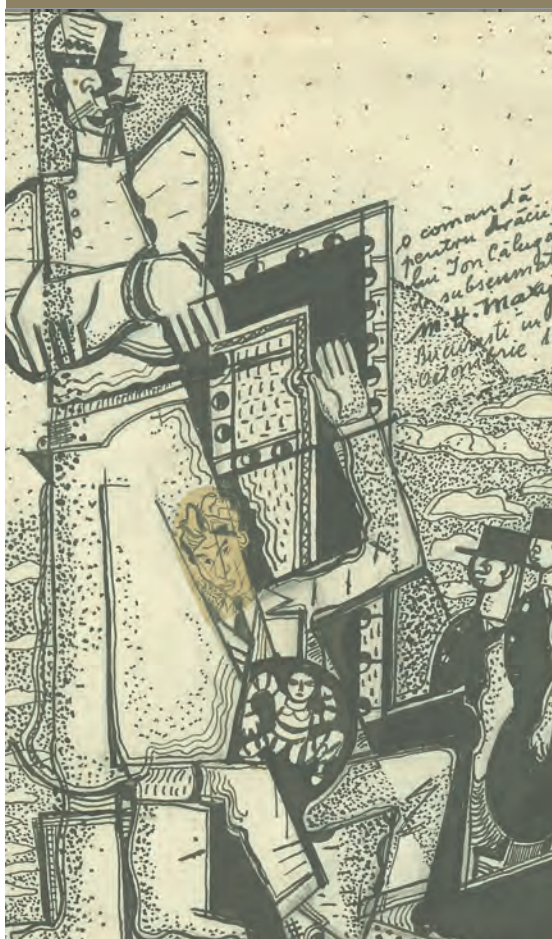
Informare și Documentare în context tradițional și electronic. Metode specifice de muncă intelectuală. București: Editura Universității, 2007; *Descrierea Standardizată a documentelor. Norme ISBD.* București: Editura Universității, 2006; *Aspecte ale regăsirii resurselor informaționale electronice.* București: Editura Universității, 2005; *Tehnologia Informației. Dicționar explicativ în limbile: română, franceză, engleză.* București: Editura Universității, 2004; *Informația și formarea universitară.* București: Editura Tehnică, 2003; *Informația și formarea universitară.* București: Editura Tehnică, 2003; *Utilizarea Noilor Tehnologii ale Informării și Comunicării în mediul universitar: aspecte ale formării unei culturi informaționale.* București: Editura Universității din București, 2002; *Procesele de bibliotecă: abordare în contextul utilizării noilor tehnologii.* București: Editura Universității din București, 2000; *Le patrimoine documentaire national – Repères de l'activité de la Bibliothèque Nationale de Roumanie.* În: *Les Cahiers de propriété intellectuelle*, Vol. 23, nr. 1, (2011). Montreal: Editions Yvon Blais, 2011; *Preservation, conservation and archiving of digital heritage.* În: *The Second International Conference in Romania on Information Science and Information Literacy*, 14-15 April 2011. [resursă electronică]. Sibiu: Editura Universității din Sibiu, 2011; *Written cultural heritage in the National Library of Romania.* În: *The Annals of „Valahia” University of Târgoviște*. Letters section, Nr. 1 (8), (2010), Valahia University press, 2010; *L'université et l'identité universitaire dans le contexte informatique défini par les Technologies de l'Information et de la Communication.* In: *La méthodologie de la recherche scientifique – composante essentielle de la formation universitaire.* Projet de coopération scientifique inter-universitaire «Methodologie de l'apprentissage de la recherche universitaire L'harmonisation des pratiques académiques,/Departament de langues Etrangères et Communication de l'Université Technique de Construction de Bucarest, UFR des langues et Cultures Etrangères de l'Université Paris Ouest Nanterre la Defense, Faculté de Langues et littératures Etrangères de l'Université Pédagogique d'Etat « Ion Creanga » Chișinu, Agence Universitaire de la Francophonie. București, Ars Docendi, 2010; *Digitization and Online Communication of Library Documents. European and National Perspectives.* În: *Contribution to Library Progress.* București: Editura Enciclopedică, 2009 etc.

conf. dr. Elena TÎRZIMAN
Director General
Biblioteca Națională a României

**Patrimoniul documentar aflat în colecțiile speciale
ale Bibliotecii Naționale a României**

conf. dr. Elena TÎRZIMAN
Director General
Biblioteca Națională a României

Patrimoniul documentar aflat în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale a României

Cuprins:

Biblioteca Națională a

României – scurt istoric

Colecțiile Speciale ale BNR –
sediul din București

Filiala Batthyaneum din Alba
Iulia a Bibliotecii Naționale a
României

Valorificarea patrimoniului
documentar al BNR – proiecte
reprezentative

Concluzii

Bibliografie

Anexe

Biblioteca Națională a României – scurt istoric –

Comparativ cu alte țări europene, România are o bibliotecă națională relativ tânără, ale cărei colecții ilustrează, prin modalitățile de constituire și dezvoltare și prin structură, destinul istoric al poporului român.

Biografia Bibliotecii Naționale a României începe la 15 octombrie 1836, dată la care a fost emis „Jurnalul” (Ordinul) de înființare a primei mari biblioteci publice din istoria țării noastre, de fapt, prima *bibliotecă națională*, în cadrul așezământului de cultură creat la Colegiul Sfântul Sava. Fondul inițial avea 8.000 de cărți care putea fi consultate în două încăperi. Modalitățile de completare a colecțiilor erau donațiile, cumpărătura și Depozitul legal. Prin politica de completare a colecțiilor se urmărea în mod deliberat să se adune cât mai multe lucrări manuscrise sau tipărite, referitoare la istoria neamului românesc, apărute în cele trei principate sau în străinătate. Colecțiile bibliotecii au sporit an de an, astfel că, la 8 ani de la inaugurare, aceasta deținea peste 14.000 de volume. Din fondurile alocate anual s-au achiziționat cărți vechi și noi, editate în Transilvania și Moldova, la Buda sau Viena, iar abonamentele erau reînnoite cu regularitate. În 1861, Biblioteca Națională a fost mutată în clădirea Universității București. Trei ani mai târziu, în 1864, prin *Regulamentul pentru bibliotecile publice* emis de Nicolae Krețulescu și promulgat de domnitorul Al. I. Cuza, Biblioteca de la Sfântul Sava devine Biblioteca Centrală a Statului. De la această dată și până în anul 1901 ea va îndeplini funcțiile majore ale unei biblioteci naționale.

În anul 1901 s-a pus însă în discuție oportunitatea menținerii acestei instituții în peisajul cultural al țării, fapt inexplicabil din perspectivă istorică, dată fiind menirea sa esențială de păstrătoare a patrimoniului documentar național. În doar două zile (27-28 martie 1901), Senatul și Adunarea Deputaților au votat, cu o suverană inconștiență, desființarea Bibliotecii Centrale a Statului și trecerea ei în patrimoniul Academiei Române. Însă din momentul preluării atribuțiilor și funcțiilor de bibliotecă națională, Biblioteca Academiei Române nu și-a onorat noul statut decât parțial.

Necesitatea absolută a îndeplinirii funcțiilor de bibliotecă națională a dus la reînființarea acestei instituții, după o întrerupere de 54 de ani. Astfel, prin hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.193, din 25 iunie 1955, biblioteca își reia activitatea sub o denumire ușor modificată, de Biblioteca Centrală de Stat, până în anul 1990, când va primi titulatura actuală, de Biblioteca Națională a României (H.G. 476 din 5.02.1990).

Colecțiile inițiale ale bibliotecii au fost constituite din fondurile unor mari biblioteci publice – sau mai curând din ceea ce a mai rămas din ele, ale bibliotecilor unor așezăminte, fundații și muzee, precum și ale unor colecții particulare.

Colecțiile contemporane

Conform procesului verbal încheiat în noiembrie 1955, Biblioteca Centrală de Stat pornea la drum, în 1956, când se deschidea pentru public, cu 41.959 de unități bibliografice (u.b.). Fondurile cresc cu repeziciune, principalele căi de completare fiind intrările prin Depozitul legal, transferurile masive din Fondul de Stat al Cărții, achizițiile curente, donațiile, schimburile internaționale și chiar integrarea unor biblioteci întregi ale unor instituții desființate. Cea mai masivă intrare de publicații, de peste 1.000.000 de documente, se înregistrează în 1970, la încorporarea Fondului de Stat al Cărții. Biblioteca Centrală de Stat ajunge astfel, la începutul anilor '70, la un număr de 7.000.000 u.b.

Dimensiunea și profilul colecțiilor Bibliotecii Naționale a României se datorează în cea mai mare parte funcțiilor naționale pe care acesta trebuie să le îndeplinească. Putem vorbi astăzi de existența a circa 12.500.000 de u.b., mare parte fiind în curs de prelucrare bibliografică și de integrare în colecțiile accesibile publicului. Ca tipologie documentară, în colecțiile bibliotecii regăsim *cărți* (carte curentă, carte veche, carte rară și bibliofilă, incunabule), *periodice* (periodice curente, periodice vechi, periodice rare și bibliofile), *manuscrise* (documente originale, scrise de mână sau tipărite, legate în volume sau organizate în dosare), *microformate* (microfilme, microfise), *documente cartografice* (hărți, atlase, planuri, globuri pământeste), *documente muzicale tipărite*, *documente grafice* (gravuri, reproduceri de artă, stampe, studii de pictură, desene tehnice), *disertații și lucrări de doctorat, standarde, ghiduri, metodologii și alte documente tehnice, documente numismatice și filatelice, afișe și foi volante, litografii, fotografii, documente audiovizuale și documente electronice.*

Biblioteca Națională a României deține două fonduri de colecții de patrimoniu: **Colecțiile Speciale din București** (sediul din strada Biserica Amzei) și **Filiala Batthyaneum din Alba Iulia**.

Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale a României

– sediul din București –

Nucleul **Colecțiilor Speciale** din București l-a reprezentat o serie de fonduri anterior constituite, cum ar fi: colecțiile Așezământului Cultural Ion I.C. Brătianu, colecția de documente a Muzeului Al. Saint-Georges, colecția de documente a Fundației Mihail Kogălniceanu, fondurile Scarlat Rosetti, fondurile Exarcu și Gheorghe Adamescu care au aparținut Bibliotecii Ateneului Român. Ulterior, colecțiile au crescut și s-au diversificat prin cumpărătură, donații, transferuri etc. ajungând în prezent să cuprindă documente din aproape toate tipurile bibliofile și de patrimoniu.

Serviciul are în componența Cabinete pentru fiecare categorie de documente în parte, activitatea fiind efectuată de bibliotecari cu studii de biblioteconomie, dar și umaniste. Serviciul este structurat, conform conținutului specific al fiecărei colecții, pe șapte compartimente distincte: *Bibliofilie*, *Manuscrise*, *Arhivă istorică*, *Periodice românești vechi*, *Stampe*, *Fotografii*, *Cartografie*. La acestea se adaugă *Secția de documente audio-video*, care deține colecții de tipărituri muzicale și de înregistrări pe suporturi diverse, de la discuri de patefon, până la CD-uri și DVD-uri.

Cabinetul de Bibliofilie numără circa 53.000 u.b. – incunabule, cărți vechi, cărți rare și bibliofilie, documente istorice, foi volante.

Colecția de **carte românească** numără 7.043 de titluri (12.638 u.b.) și cuprinde carte veche tipărită între anii 1508 și 1830 pe întreg teritoriul național și politic românesc, dar și în centre tipografice străine, precum cele de la Uniev, Roma, Lvov, Alep, SankPetersburg, Veneția, Viena, Buda, Lipsca, Tiflis, Paris sau Ausbach, centre care, după cum se știe, au tipărit carte românească pentru Principatele Române.

Biblioteca Națională deține o serie de **tipărituri vechi și rare**, dintre care amintim: un exemplar din *Liturghierul slavonesc* tipărit de ieromonahul sârb Macarie, unicul exemplar de pe teritoriul României din *Apostolul slavonesc*, precum și un exemplar din *Molitvenic slavonesc*, ambele imprimate, între anii 1545-1547, de Dimitrie Liubavici.

Colecția de **carte românească modernă bibliofilă** are în componența ei ediții rare și prețioase, ediții princeps sau de autor, ediții de lux ilustrate de artiști români consacrați sau cu legături artistice deosebite, ediții tipărite pe

hârtie specială sau cu materiale prețioase. Amintim astfel prima ediție a volumului de poezii semnate de Eminescu și tipărit în anul 1883, dar și edițiile princeps și edițiile definitive ale clasicilor literaturii române, precum: reprezentanții Școlii Ardelene, Timotei Cipariu, Ion Eliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Alexandru Odobescu, Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, ale istoricilor Nicolae Iorga și A.D. Xenopol etc.

Fondul de **carte străină** are un pronunțat caracter umanist; în el figurează aproape toți autorii clasici, din antichitate până în secolul XX, în ediții princeps, prime ediții, ediții originale și definitive, ediții cu comentarii erudite datorate unor personalități de talie mondială, precum: Donatus, Erasmus, Melancton, Guillaume Budé, Paulus Manutius ori Henri Estienne, ediții ilustrate de artiști celebri ca: Pierre Le Rouge, Wolgemuth, Lucas Kranach, Gustave Doré.

Colecția de foi volante cuprinde documente diverse din punctul de vedere al conținutului: afișe electorale ale partidelor și ale personalităților care candidau, apeluri legate de anumite evenimente politice sau sociale, instrucțiuni emise de autorități, liste de subscripții pentru strângerea de bani în vederea ridicării unor monumente (cum ar fi, de exemplu, realizarea unei statui a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, subscripție lansată la Turnu Măgurele, în anul 1914), circulare, diplome de hirotonisire, diplome de confirmare într-un ordin masonic (de exemplu, diplomele pe numele lui Titu Maiorescu și Iacob Negruzzi), decrete de acordare a unor ordine și medalii (cum sunt cele care i-au aparținut doctorului Marcu Alexandru, decorat cu „Ordinul Marii Cruci” de către țarul Boris al III-lea al Bulgariei), apeluri diverse (între care și *Apelul* redactat și semnat de Lajos Batthyany, *Frați români* sau *Apel al Regelui Ferdinand I al României către cetățeni la intrarea țării în război*), proclamații (de exemplu, cea a împăratului Franz Joseph I către popoarele imperiului, cu ocazia urcării acestuia pe tron, dat la Olmütz, în 1848 sau *Comunicatul regelui Carol I al României* la izbucnirea războiului balcanic, în 1913).

Între piesele deosebite aflate în această colecție sunt de menționat *Firmanul* din anul 1862, prin care sultanul recunoaște ca „desăvârșită” unirea Principatelor, Actul de anulare a căsătoriei Marelui Duce Konstantin Pavlovici, fratele țarului Alexandru I, cu Marea Ducesă Anna Feodorovna (Sankt Petersburg, 31 martie 1820) sau *Înștiințarea* emisă de același țar Alexandru I către Gavriil Bănulescu, Mitropolitul Basarabiei, prin care îl informa că a trimis un cinovnic (supraveghetor imperial) să urmărească activitatea provinciei.

O categorie aparte o constituie *menu*-urile și șervețelele rămase de la unele banchete, dejunuri și cine organizate de Casa Regală sau cu scopul omagierii vreunei personalități culturale, politice sau științifice. Pe unele dintre aceste documente din categoria efemeridelor, convivii – unii cu o celebritate bine consolidată – își puneau semnătura, uneori scriau chiar și câte o epigramă. Printre semnatarii unor astfel „documente” se disting: Victor Ion Popa, Liviu și Fanny Rebreanu, I.C. Brătianu, Al.O. Teodoreanu, Ion M. Sadoveanu, Adrian Maniu, Ion Pillat.

Cabinetul de Manuscrise cuprinde aproape 40.000 de unități biblioteconomice, documente unicat de o mare varietate, atât ca prezentare, cât și ca proveniență, din păcate, insuficient cercetate până în prezent. Sunt avute în vedere manuscrise latine, arabe, persane, slave, grecești și ebraice (de pildă, două suluri mari, pe pergament, conținând fragmente din *Tora*, în ebraică; cca. 20 de *firmanuri* turcești și un manuscris indian pe foi de palmier); piese de corespondență și pagini de jurnal (Titu Maiorescu, Martha Bibescu, George Enescu, Simona Lahovari, Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu, Vasile Voiculescu, Mihail Sebastian etc.); manuscrise literare (O. Goga, N. Iorga, I. Pillat, Duiliu Zamfirescu, L. Blaga, Camil Petrescu, M. Sadoveanu, Tudor Arghezi, G. Călinescu etc.).

Din numărul total de documente, circa 1.500 sunt manuscrise tip carte, 35.000 constituie colecția de scrisori, restul până la 40.000 fiind diverse documente, inclusiv acte. Manuscrisele tip carte variază ca format, datare și conținut, de la un manuscris mamut, în limba latină, scris pe pergament, din secolul XIV, până la un manuscris persan de mici dimensiuni, de formă hexagonală; de la texte religioase vechi, cum ar fi un *Evangheliar slavon* de secol XIII, la *Canonul cel Mare al lui Agapie Criteanul*, copiat și ilustrat în secolul XIX de Picu Pătruț. Colecția conține și câteva manuscrise-carte în greacă, latină, arabă și turcă.

Epoca modernă este reprezentată de colecția de jurnale ale lui Titu Maiorescu, manuscrisul romanului *Enigma Otiliei* de George Călinescu, cel al romanului filosofic al lui Mircea Eliade, *Lumina ce se stinge* etc. Unele manuscrise sunt mai neobișnuite ca prezentare, de pildă două cărți alcătuite din plăcuțe de lemn frumos xilogravate, cu poezii ale lui Eminescu.

Correspondența este la fel de fascinantă. Sunt scrisori ale unor mari personalități românești: Ion Barbu, Vasile Voiculescu, Cella Delavrancea, George Enescu, Nicolae Titulescu, Martha Bibescu, pentru a enumera doar câțiva. Marea

majoritate a scrisorilor sunt în limbile română și franceză, dar și în italiană, spaniolă, engleză și germană. Există, de asemenea, o scrisoare în limba suedeză și una în japoneză. Încă necercetate sunt arhivele Ion Lăncrănjan și Georgescu-Tistiu.

Arhiva istorică adăpostește un important fond arhivistic regrupat în fonduri distincte: Fondul Saint Georges, Fondul Brătianu, Fondul Kogălniceanu și Fondul Bălcescu. Acestea li se adaugă Fondul de documente istorice de sec. XV-XVIII și alte fonduri mai mici, în curs de constituire.

Fondul Saint Georges este cel mai mare (peste 4.000 de unități arhivistice) și provine din colecțiile fostului Muzeu Saint Georges. Conține o mare varietate de documente, acoperind istoria românilor din secolul XVI până în secolul XX, colecționate cu perseverență de Alexandru Saint Georges. Atrag atenția, prin mărimea sau importanța lor arhivele:

- **Mihail Dragomirescu** (1868-1942), donată Muzeului Saint Georges în 1946. Arhiva personală a criticului român cuprinde un material bogat, de la caietele din timpul studiilor gimnaziale și liceale, la corespondență și manuscrise ale operelor și articolelor sale. Articolele publicate în „Convorbiri literare”, „Convorbiri critice” și alte periodice ale vremii își așteaptă cercetătorii și istoricii literari pentru a completa bibliografia operelor și articolelor lui Mihail Dragomirescu. Din corespondența sa se remarcă scrisorile primite de la Cezar Petrescu, Constantin Rădulescu-Motru, Dragoș Protopopescu, Cincinat Pavelescu, Ion Marin Sadoveanu, Hortensia Papadat Bengescu, Liviu Rebreanu, Margareta Miller-Verghei, Nestor Urechia etc.

- **Martha Bibescu** – arhiva conține un bogat fond documentar care contribuie la întregirea portretului acestei spectaculoase personalități. Din corespondență se regăsesc în Fondul Saint Georges scrisori primite de la membrii apropiați ai familiei (soțul său, George Valentin Bibescu, verii săi – Anton și Emanoil Bibescu, socrul său, George Bibescu și soacra sa ,Valentine de Caraman-Chimay, alți membri ai familiilor Bibescu și Lahovary). Extrem de bogat este și fondul de documente personale și de familie provenind de la familiile Bibescu și Lahovary. Este bine documentată activitatea Marthei Bibescu în timpul ocupației germane a Bucureștiului, perioadă în care a condus Spitalul 118 al Crucii Roșii. Din corespondența cu Regina Maria, menționăm scrisoarea trimisă de aceasta Marthei Bibescu în momentul în care părăsește Capitala, înainte de cucerirea Bucureștiului de către armata germană (1916).

Tot din fondul Saint Georges semnalăm *Jurnalul de călătorie* al transilvăneanului Emanoil Lacu. Acesta a mers pe jos, între 1905 și 1915, într-o tentativă de a realiza o călătorie în jurul lumii, trecând prin Bulgaria, Serbia, Muntenegru, Italia, Austria, Samos, Creta, Egipt, Yemen, Abisinia și Persia. Între românii care au întreprins călătorii pe alte continente, trebuie să-l menționăm pe savantul Nicolae Coculescu (1866-1952). În fondul Saint Georges este păstrată o colecție de fotografii realizată în timpul expediției făcute de Nicolae Coculescu în Senegal, în 1893, cu scopul de a studia o eclipsă de soare.

În fondul Saint Georges se găsesc și colecțiile de documente și planuri provenind de la arhitecții Dumitru Berindei, Paul Smărăndescu (1881-1945), Dimitrie Maimarolu (1859-1926), Edmond van Saanen Algi (1871-1938), sursă importantă de cercetare pentru istoria arhitecturii românești.

Prin documentele sale, **Fondul Brătianu** reflectă activitatea membrilor generației pașoptiste implicate în principalele evenimente care au determinat constituirea României moderne: Revoluția de la 1848, perioada post-revoluționară, exilul unora dintre revoluționari, eforturile politico-diplomatice premergătoare realizării Unirii de la 1859, domnia lui Alexandru Ioan Cuza, instaurarea Monarhiei, în 1866, Războiul de Independență și proclamarea Regatului, în 1881. Viața politică din a doua jumătate a secolului XIX – cu accent pe activitatea celor care vor contribui la nașterea Partidului Național Liberal și pe guvernările liberale – este documentată prin corespondența oficială și privată a familiei Brătianu, D.A. Sturdza, Mihail Kogălniceanu și C.A. Rosetti. Activitatea politică a lui Ion I.C. Brătianu este evidențiată printr-un bogat fond de corespondență diplomatică din perioada când a fost ministru de externe (1902-1904) și din perioada neutralității premergătoare intrării României în Primul Război Mondial (1914-1916).

Atrage atenția fondul de documente relative la familiile diplomatului Theodor C. Văcărescu, boierii Golești sau cel de documente ce atestă istoricul familiilor Brătianu și Pleșoianu și al moșiilor lor, din secolul XVI până în secolul XIX.

Este bogat reprezentată, de asemenea, activitatea politică de deputat liberal de Caliacra și primar al Balcicului a lui George Fotino, prin corespondență, studii și memorii.

Fondul Kogălniceanu provine din fondurile Fundației Kogălniceanu, creată în 1935 cu scopul de „a întreține continuu viu cultul pentru Mihail Kogălniceanu”, unul dintre cele mai ambițioase obiective ale sale fiind crearea

unui institut de cercetări istorice și literare asupra materialului ce aparține Fundației. Apelul pentru crearea acestei Fundații a fost semnat de Nicolae Iorga, G.G. Mironescu, Patriarhul Nicodim, I.C. Brătianu, Nicolae Titulescu, Octavian Goga, Mihail Sadoveanu, Gheorghe Brătianu, Pamfil Șeicaru etc.

Acest fond păstrează acte și documente ale Fundației Kogălniceanu de la înființarea ei, în 1935, și până în 1948, când colecțiile sale sunt transferate Așezământului Nicolae Bălcescu.

Correspondența privată a lui Mihail Kogălniceanu, a soției și a membrilor apropiați ai familiei este completată de corespondența oficială, de actele și documentele rezultate în timpul activității politice a acestuia.

Nu lipsesc în acest fond prietenii și colegii de generație pașoptistă ai lui M. Kogălniceanu: Vasile Alecsandri, Al. Ioan Cuza, Ion Ghica, Costache Negri, în ipostaze private, dar și în calitatea lor de reprezentanți ai guvernului sau ai statului român.

Întâlnim de asemenea hrisoave și acte domnești moldovenești din secolul XVI până în secolul XIX.

Fondul Bălcescu conține documente provenind de la Așezământul Nicolae Bălcescu, creație a noii puteri instaurate în România după 1948, ce a reunit pentru o perioadă fondurile altor instituții de cultură, desființate abuziv. Documentele din acest fond privesc activitatea politică a boierilor moldoveni din perioada 1820-1848, Revoluția de la 1821 și acțiunile Eteriei pe teritoriul Moldovei, demersurile boierilor la momentul 1821, după izbucnirea Eteriei, activitatea revoluționarilor români de la 1848, perioada exilului postrevoluționar, petiții ale Adunării Obștești, corespondența lui Nicolae Bălcescu, Constantin Daniel Rosenthal, I. Maiorescu, Jules Michelet, Vasile Alecsandri, Alexandru Ioan Cuza, Ion Ghica, Cezar Bolliac etc.

De mare interes rămâne bogatul fond de corespondență C.A. Rosetti.

Între documentele medievale, se remarcă un hrisov pe pergament, al lui Mihai Viteazul (Târgoviște, 1599) și un document emis de Ștefan Tomșa (1615). Din ultimele decenii ale secolului XIX și de la începutul secolului XX datează rapoarte ale mișcărilor țărănești (1888, 1907) și piese de corespondență I.L. Caragiale, Alexandru Marghiloman, Emil Costinescu, un caiet cu corespondența lui V.A. Urechea, manuscrise literare ale lui Alexandru Vlahuță și I.L. Caragiale.

Fondul de documente din secolele XV-XVII conține acte relative la moșii și proprietăți din Țara Românească și Moldova. Acest fond a fost complet

digitizat și poate fi consultat, parțial, pe site-ul Bibliotecii Virtuale a Bibliotecii Naționale a României.

Periodice vechi românești (de la începutul secolului XIX până în 1948): calendare, almanahuri, anuare, anale, ziare, organe ale partidelor politice, reviste culturale, literare, juridice, economice etc. Dintre calendare menționăm: „Calendar antic” pe anii 1862, 1863, „Calendarul aromânesc” pe anii 1911, 1912, „Calendarul Ghimpelui”, anii 1874, 1875 etc., dintre almanahuri – „Almanah literar ilustrat”, pe anul 1886, „Almanahul României June”, apărut la Viena, pe anii 1883, 1888, „Almanahul revistei Veselia”, pe anul 1929 etc.; anuare – „Anuarul Arhidiecezei ortodoxe a Bucovinei”, editat la Cernăuți în 1928, „Anuarul arhivei de folklor”, pe anii 1932, 1937 etc.; ane – „Analele Academiei Române”, începând din 1867 până în 1942, „Analele Institutului Meteorologic al României”, din perioada 1897-1903 etc.; buletine diverse – „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, 1908-1944, „Buletinul Curții de Casație și Justiție”, din perioada 1862-1946 etc.; o colecție importantă de „Monitoare Oficiale” dintre anii 1829-1953, ce cuprinde legislația aferentă perioadei, precum și ședințele Corpurilor legislative ale Parlamentului României, din perioada 1829-1947.

Cabinetul de **periodice vechi** deține ziare din perioadele ante și interbelică, unele în colecție aproape completă: „Adevărul”, fondat de Al. Beldiman, cotidian apărut la București între anii 1888-1951, „Adevărul literar și artistic”, supliment al ziarului „Adevărul”, apărut tot în capitală, în perioada 1920-1939, „București”, cotidian de informație, ziar cu apariție efemeră, din martie până în mai 1941, condus de Ion Minulescu, „Dimineața”, „Facla”, publicat la București, care i-a avut directori pe N.D. Cocea și Ion Vinea, „Gluma” – redactor Ion Anestin, „Neamul românesc”, ziar politic de orientare națională și de atitudine democratică, condus de Nicolae Iorga, „Porunca vremii”, tribună de luptă națională și creștină, care, începând din 1938, a fost condusă de Nichifor Crainic, „Rampa nouă ilustrată” – director, între 1927-1938, Scarlat Froda, „Românul”, apărut la București, între 1857-1898, condus o perioadă de C.A. Rosetti, „Timpul”, cotidian al Partidului Conservator, publicat între 1876-1924, la București, „Universul”, cotidian de informații politice și culturale, cu pagină literară, fondat în 1884 de Luigi Cazzavillan, „Vremea”, ziar apărut între 1928-1944, sub conducerea lui Vladimir Al. Donescu.

Alături de acest bogat fond de ziare se găsește și o interesantă colecție de reviste, dintre care menționăm: „Bilete de papagal”, din perioada 1928-1937,

apărută sub conducerea lui Tudor Arghezi, „Columna lui Traian”, publicație științifică și literară apărută între 1870-1883, avându-l ca director pe Bogdan Petriceicu Hașdeu, „Contemporanul”, revistă științifică și literară, apărută la Iași, între anii 1881-1891, redactori fiind Ion Nădejde și V.G. Morțun, „Curier de ambe sexe”, prima revistă literară din Țara Românească, apărută la București, între 1837-1847, sub redacția lui Ion Heliade Rădulescu, care fondase și „Curierul românesc”, primul ziar în limba română cu apariție îndelungată, editat la București (1829-1846), „Dacia literară”, tipărită la Iași în 1840 (apar doar trei numere), sub redacția lui Mihail Kogălniceanu, „Furnica”, revista umoristică editată de G. Ranetti și N.D. Țăranu și „Hiena”, al cărei redactor era Pamfil Șeicaru, reviste din care cabinetul de periodice românești vechi deține doar câteva numere, „Hrisovul”, sub redacția lui Aurelian Sacerdoțeanu, prima revistă de arhivistică, apărută între 1941-1947, „Noua revistă română pentru politică, literatură, știință și artă”, tipărită la București în perioada 1901-1916, redactor fiind Constantin Rădulescu-Motru, „Ramuri”, publicație semănătoristă, apoi tradiționalistă, condusă de Nicolae Iorga, apărută la Craiova (1911-1947), „Pandectele române”, repertoriu de jurisprudență, doctrină și legislație, director C. Hamangiu. Titlurile amintite reprezintă doar o mică parte din fondul deținut de Cabinetul de periodice românești vechi.

Cabinetul de stampe reunește colecții deosebit de bogate care cuprind desen românesc și străin, în creion, tuș, acuarelă, pastel; gravură românească modernă și contemporană; gravură străină europeană și stampe japoneze; ex-libris-uri de autori români și străini; lucrări originale și reproduceri a căror tehnică de reproducere, autor sau tematică prezintă un interes deosebit pentru domeniu – reproduceri după stampe vechi, litografii-tipar; albume cu gravuri originale etc.

Din colecția de **grafică românească** (cca. 10.400 de unități bibliografice) fac parte lucrări reprezentative pentru faza de început a genului, de la lucrări de Carol Popp de Szatmary și Theodor Aman, la creațiile lui Nicolae Grigorescu, Sava Henția, Theodor Pallady, Iosif Iser, Francisc Șirato, Jean Al. Steriadi, Nicolae Tonitza. De asemenea, sunt reprezentate nume importante ale graficii românești contemporane, precum Marcel Chirnoagă, Lucia Cosmescu, Geta Brătescu, Sonia Barcianu-Petrașcu, Ștefan Constantinescu etc.

Colecția de **grafică străină** (cca. 5.540 de unități bibliografice) se compune în majoritate din lucrări ale școlilor: franceză – cea mai mare pondere, italiană, olandeză, engleză, germană, acoperind un interval de trei secole (XVII-

XX). Colecția deține litografii semnate de Auguste Raffet, Alois von Saar, Eugene Ciceri, Karl Bodmer, artiști care au vizitat România în secolul al XIX-lea și ale căror litografii prezintă un real interes istoric, ele descriind așezări, peisaje, obiceiuri și costume românești de epocă.

Fondul de **ex-libris** include aproximativ 18.000 de unități bibliografice, atât gravuri originale, cât și reproduceri-tipar, semnate de artiști contemporani români, germani, cehi, maghiari, spanioli, portughezi, japonezi și chinezi.

Cabinetul deține un număr însemnat de **stampe japoneze**, aproximativ 800 de unități bibliografice – aria de reprezentare cronologică acoperind secolele XVII-XIX. Este a doua colecție ca importanță din țară, după cea a Muzeului Național de Artă al României. Lucrările sunt semnate de nume cu rezonanță, care au avut o influență semnificativă asupra artei grafice europene: Katsushika Hokusai, Kitagawa Utamaro, Suzuki Harunobu, Koryusai, Ando Hiroshige, Utagawa Toyohiro, Utagawa Kuniyoshi etc.

Cabinetul de Fotografii (cca. 113.000 de unități bibliografice) – fondul este constituit din fotografii, albume și cărți poștale ilustrate, clișee pe sticlă ce ilustrează evoluția artei fotografice în România: Carol Popp de Szathmari, Franz Duschek, Franz Mandy, Jean și Otto Bielig, M. Spirescu, M. Wandelman, Anatole Magrin, Nestor Heck, A. Schivert, W. Wollenteit, Cecilia Cavallar, I. Spirescu, A.D. Reiser, B. Brand, Emile Fisher, Iosif Berman.

Un material specific ne oferă imagini ale vieții cotidiene, scene urbane, locuri de recreare, edificii și monumente, scene de front sau fotografii de familie, aspecte ale scenei politice și evenimente istorice marcante.

În colecția cabinetului se găsesc și fotografii realizate în marile ateliere europene: Nadar, Bayard, Ch. Reutlinger și Disderi (Paris), Adele, M. Müller și L. Angerer (Viena), Abdullah Frères (Constantinopol), Mayall și Russell & Sons (Londra), J. Lacoise și A. Chevalier (Geneva), H. Fiedler (Praga), P. Moraites (Atena), Heath (Plymouth). Colecția de fotografii readuce în memoria colectivă chipurile unor oameni de seamă, personalități ale spiritualității românești, oameni de știință, literați, oameni politici, diplomați. Un loc aparte îl au fotografiile reprezentanților Casei Regale – imagini emblematice ale Reginei Elisabeta, Reginei Maria, Regilor Carol I, Ferdinand și Carol al II-lea. Regina Maria a știut să folosească imaginea fotografică pentru promovarea intereselor României, dar a fost și un avid fotograf. Colecția noastră deține două albume

ale Reginei: primul, datat 1906, o reprezintă pe Maria ca principesă a României, al doilea album, datat 1935, o reprezintă ca regină a României, comandant de onoare al Regimentului 4 Roșiori, titlu acordat în toamna anului 1897, de către Regele Carol I.

În colecția de cărți poștale românești se află exemplare din cele mai vechi și cele mai cunoscute ediții de cărți poștale de la noi, de exemplu, colecția *Salutări din România*, cele realizate de fotografiile Emile Fisher și W. Wollenteit, cu peisaje din țară etc.

Cabinetul de Cartografie cuprinde aproximativ 4.300 u.b. – hărți istorice, hărți lingvistice, hărți etnografice, hărți demografice, hărți militare, hărți turistice, hărți și planuri topografice, planuri ale orașelor și statelor; cca. 1.000 de atlase geografice, geologice, climatice, meteorologice, hidrografice, cărți cu hărți ale solului și mediului – care oferă informații importante cu privire atât la istoria României, cât și la istoria universală.

Utilizatorii interesați de evoluția cartografiei pot consulta una dintre cele trei copii după *Tabula Peutingeriana* (originalul se află la Viena), cea mai veche hartă, editată la Antwerpen, în sec. XVI (aflată, din păcate, într-o stare precară de conservare) sau pe cele editate în sec. XVII și în 1812, dar și materiale specifice pentru secolele XVI-XVIII, cum ar fi un glob maritim olandez, din sec. XVII.

Studierea hărților oferă informații interesante despre evenimente istorice importante și consecințele acestora, cum ar fi modificările de granițe, diferitele schimbări prin care a trecut teritoriul României, pe zone geografice, în funcție de interesele politice ale vremii și de zona de influență a Marilor Puteri, Imperiul Otoman, Imperiul Habsburgic, Imperiul Austro-Ungar. Fondul deține, de asemenea, hărți care prezintă cursul Dunării de la izvor până la vărsare și teritoriile riverane, hărți ale Europei din diferite perioade istorice și hărți ale marilor descoperiri geografice.

Pentru raritatea, dar și pentru importanța lor documentară, sunt de menționat următoarele lucrări cartografice:

Daciarum Moesiarumque Vetus Descriptio de Philippus Cliverius, una dintre planșele care constituiau harta Imperiului Otoman, cu titlul *La Moldavie, la Walakie et la Transylvanie*, trei copii, anexe ale lucrării *Histoire de la Geographie*, intitulată *Typus Orbis Terrarum* / Abraham Ortelius, 1587; *Cartographie de Moyen Âge*, cu adaosuri. Biblioteca Națională a României deține și un exemplar al hărții intitulată *Romaniae quae olim Thracia dicta est vicinorumquae regionum Bulgariae, Walachiae, Syrviae*, desenată în 1584 de

Iacobo Castaldo. De o mare valoare istorică sunt *Atlas Maritimo de España*, 1786, în două volume și *Schauplatz der Fünf Theile der Welt*, realizat de Franz Johan și Joseph von Reilly, în anul 1789.

Alte documente cartografice importante: *Nova Transylvaniae Principatus Tabula Novissima Descriptio*, publicată de Cornelius Danckerts, care prezintă în detaliu comitatele și orașele principatului, cu denumirile din epocă; *Nova et Accurata Transylvaniae Descriptio*, parte a *Atlas Contractus*, tipărit în 1766, de Ioannes Ianssonius; harta teatrului de război pentru frontierele de la Viena la Constantinopole, realizată de Nicolas de Fer; *Le Royaume de Hongrie et de Pays*, completare a lucrării lui Guillaume de l'Isle, *Nova et Accurata Regni Hungariae Tabula*, imaginea cartografică a Țării Românești, în context sud-european, cu titlul *Walachia, Servia, Bulgaria et Romagna*, parte a unei lucrări de anvergură intitulată *Atlas Minor*, realizată de Gerard Mercator în 1607.

Cabinetul Audio-Vizual:

plăci de gramofon, discuri, CD-uri, DVD-uri, partituri, monografii etc. Dintre piesele deosebite existente aici, amintim Alexandru Flechtenmacher – *Hora Unirii*, 1856 (o variantă pentru voce, cu acompaniament de pian, anterioară piesei mult mai cunoscute, scrisă pentru cor mixt, care se numără printre primele tipărituri muzicale laice românești) și discul Haricleei Darclée, din anul 1905, cu interpretarea lucrărilor lui George Stephănescu (*Cântecul fluierașului*) și Gheorghe Dima (*Vai mândruțo, dragi ne-aveam*). Aceasta este, de altfel, singura înregistrare cunoscută pe plan mondial cu vocea celebrei cântărețe.

Filiala Batthyaneum din Alba Iulia a Bibliotecii Naționale a României

Biblioteca Batthyaneum a fost înființată în 31 iulie 1798, din inițiativa și cu cheltuiala episcopului romano-catolic al Transilvaniei, Batthyány Ignác (1741-1798), în cadrul fundației culturale numită inițial Institutum Batthyaniani Albae Carolinae (Institutul lui Batthyani din Alba Iulia).

În componența Institutului intra inițial, alături de bibliotecă, un observator astronomic, colecții de istorie și de științele naturii, o legătorie și o tipografie.

În 1782, la un an după sosirea sa în Transilvania, Batthyány Ignác a cumpărat biblioteca arhiepiscopului-cardinal al Vienei, Cristoforo Migazzi (1714-1803), consilier de taină al împăratului și arhiepiscop al Vienei. Această achiziție a îmbogățit biblioteca episcopului Transilvaniei cu peste opt mii de volume de proveniență central și vest-europeană, între care numeroase manuscrise și tipărituri de valoare bibliofilă excepțională. Acestor valoroase documente li s-au adăugat cele de proveniență transilvăneană. După sosirea în Transilvania, Batthyány a preluat micile, dar valoroasele biblioteci ale ordinelor călugărești desființate: iezuiți, trinitarieni, unitarieni, anabapțiști (ordin desființat încă din 1765).

Tradiționala *visitatio canonica* a constituit un bun prilej de a aduna manuscrise și cărți de valoare din bibliotecile parohiilor vizitate. Donațiile din partea unor persoane particulare și instituții transilvănene au constituit un alt mijloc de îmbogățire a bibliotecii episcopului Transilvaniei.

Colecția personală a episcopului Batthyány Ignác a fost nucleul bibliotecii Institutului lui Batthyani din Alba Iulia și constituie și astăzi fondul de aur al bibliotecii.

Biblioteca a funcționat neîntrerupt după anul 1824. Din anul 1951, a purtat numele de Biblioteca Documentară Batthyaneum, iar în anul 1962 a devenit filiala Bibliotecii Centrale de Stat (actuala Bibliotecă Națională a României).

Colecțiile bibliotecii (70.958 de unități bibliografice): manuscrise, cărți vechi și contemporane. Colecțiile au caracter enciclopedic, oferind cercetătorului posibilitatea consultării operelor semnificative din domeniul istoriei, filosofiei, medicinei, matematicii, astronomiei etc., disciplinele teologice fiind însă precumpănitoare. Operelor clasicilor greci și latini li se

adaugă cele ale umaniștilor (italieni, germani, francezi), ale reprezentanților Reformei și Contrareformei, Iluminismului, Romantismului și Pozitivismului.

Majoritatea lucrărilor sunt redactate în latină – limba culturii, din antichitate până în secolul XX, deși nu lipsesc operele redactate în limbi și dialecte de circulație europeană, nord-africană și asiatică.

Renumerele internațional al Bibliotecii Batthyaneum se datorează colecțiilor sale medievale. Sub raport documentar, științific și bibliofil, cea mai importantă colecție este **Colecția de manuscrise**. Ea însumează 1.775 de unități bibliografice ilustrative pentru cultura europeană și transilvăneană din secolele IX-XX, redactate în limbile: latină, germană, maghiară, italiană, spaniolă, franceză, ebraică, armeană, arabă și turcă. Peste o 100 de manuscrise-codice sunt copiate pe pergament, 66 fiind ilustrate.

Cele circa 300 de manuscrise-codice medievale de proveniență occidentală reprezintă 80% din totalul manuscriselor de acest gen din România, iar cele 571 de incunabule constituie 70% din numărul de tipărituri din a doua jumătate a secolului al XV-lea existente în bibliotecile din țară.

Renumerele internațional al Bibliotecii Batthyaneum se datorează și prezenței celui mai vechi codice medieval occidental anluminat din România. Este vorba de *Codex Aureus* sau *Das Lorscher Evangeliar. I. Theil / Evangheliarul de la Lorsch. Partea I./*, cum este cunoscut manuscrisul în literatura de specialitate din Occident. Acest manuscris este un fragment dintr-un tetraevangheliar latin scris și pictat cu cerneală de aur și culori vegetale, pe suport de pergament, în scriptoriul școlii de curte (Schola Palatina) de la Aachen (Aix la Chapelle), în anul 810, la comanda lui Carol cel Mare. *Das Lorscher Evangelia* ilustrează la superlativ performanțele caligrafice și artistice ale epocii carolingiene, caracterizată printr-un adevărat cult față de cartea frumoasă.

Dintre celelalte manuscrise miniaturate de mare valoare bibliofilă amintim: *Biblia Sacra* (sec. XIII), *Psalterium Davidicum cum calendario* (sec. XIII), *Missale Strigoniense* (1377), *Horae canonicae latine et gallice alias Codex Burgundus* (sec. XIV-XV), *Promissio Andreae Vendramini ducis Venetiarum* (1476).

Colecția de incunabule (571 de unități bibliografice) – majoritatea fac parte din fondul inițial al bibliotecii, situând-o, din punct de vedere numeric și valoric, pe primul loc între bibliotecile care dețin fonduri de acest fel din țară. Sunt reprezentate, la nivelul colecției, 225 de case de editură care au funcționat

în 40 de localități, între care amintim: Veneția, Augsburg, Köln, Nürnberg, Strassburg, Roma, Milano. Colecția păstrează produse ale unora dintre cei mai distinși tipografi, cum ar fi: Anton Koberger, Johann Amerbach, Erhard Ratdolt, Nicolas Jenson, Anton Sorg, Johann Zainer, Aldo Manuzio.

Cel mai vechi incunabul aflat aici este *Opera* lui Apuleius Lucius Madarensis, tipărit la Roma de pionierii tipografiei italiene, Konrad Sweynheym și Arnold Pannartz, în 28 februarie 1469.

Există peste 30 de ediții princeps și un mare număr de ediții de o mare raritate. Din prima categorie, amintim: Macrobius – *In somnium Scipionis expositio. Saturnalia* (Venezia: Nicolas Jenson, 1472), Tertullianus – *Apologeticus contra gentiles* (Venezia: Bernardino Benalio, 1494), Lucanus – *Pharsalia* (Venezia: Juvenis Guerinus, 1477), Quintilianus – *Institutiones oratoriae* (Roma: Giovanni Filippo Lignamine, 1470).

Ediția operei lui Ovidius, *Epistolae heroides*, tipărită la Milano de Petrus Martyr, în 22 iulie 1494, este considerată ediție-unicat, nefiind înregistrată de niciunul dintre cataloagele de specialitate.

Batthyaneum păstrează și un exemplar din prima și monumentală ediție a operei lui Homer, tipărită la Florența, în 1488, prin grija cretanului Demetrius Kalkondylas, celebru profesor al universității florentine, fiind singura ediție din secolul XV.

Din seria tipăriturilor grecești ieșite de sub teascurile tipografiei lui Aldo Manuzio din Veneția, colecția păstrează câteva ediții, cum sunt: Theocritus – *Idyllia* (1495); Aristophanes – *Comoediae* (1498), unica ediție din acest veac; Aristoteles – *Opera* (1495-1498), în cinci volume, ediție princeps și totodată produsul cel mai frumos al tipografiei aldine, dinainte de anul 1500.

Multe dintre edițiile autorilor antici apărute înainte de 1500 sunt însoțite de comentarii filologice semnate de vestiți umaniști, ilustrând critica de text, una dintre marile cuceriri ale filologiei umaniste.

Iconografia unor exemplare susține comparația incunabilelor cu manuscrisele miniaturate, prin pictarea de mână a inițialelor și prin xilogravurile colorate de mână, care le împodobesc. Astfel, opera lui Titus Livius, *Historiae Romanae Decades* (Roma: Konrad Sweynheym și Arnold Pannartz, 1469, ediție princeps) este ornată cu treizeci de inițiale de aur și culori vegetale. Între incunabilele împodobite cu xilogravuri colorate de mână reținem ediția germană a operei lui Terentius – *Comoediae* (Strassburg: Johann Grüninger, 1499) sau ediția operei lui Richental – *Concilium zu Constanza* (Augsburg: Anton Sorg, 1483). Seria de incunabile-cronici este încununată de cea a lui Schedel – *Liber*

chronicarum, tipărită la Nürnberg de Anton Koberger, în anul 1493, care este decorată cu 1.809 de xilografuri datorate maestrului lui Dürer, Michael Wolgemuth, și ginerelui acestuia, Wilhelm Pleydenwurff. De o mare raritate este și *Cosmografia* lui Ptolemaeus (Ulm: Leonard Holl, 1482), ilustrată cu zece hărți xilografice colorate de mână.

Foarte multe incunabule păstrează legăturile originale din scoarțe de lemn învelit în piele ornamentată în presă la rece (presă oarbă), de mare interes documentar și artistic. Alături de mai vechi legături gotice germane, se regăsesc legăturile specifice Renașterii.

Colecția de carte veche, tipărită între anii 1500-1800, în diverse case de editură europeană, însumează 24.000 de unități bibliografice, între care 7.950 sunt din secolele XVI-XVII. Batthyaneum conservă câteva dintre produsele marilor case de editură europene, veritabile dinastii de editori-tipografi savanți, care au jucat un rol de seamă în activitatea de editare în Europa, cum ar fi *aldina*, *frobeniana*, *estienna*, *plantiniana* și *elzeviriana*, tipuri de literă prin intermediul cărora culturile antică și modernă, prin ce au ele mai valoros, au ajuns până la noi, în ediții elegante, în formate ușor de mânuit, imprimate în condiții grafice remarcabile. În colecțiile din Alba Iulia se regăsesc ediții princeps, ediții originale sau definitive, ediții de opere complete, ediții de opere comentate de vestiți filologi, ediții ilustrate cu gravuri desenate de artiști celebri, în legături artistice sau de epocă.

Peste 660 de ediții integrale sau parțiale ale Bibliei sunt tipărite în treizeci de limbi și dialecte de circulație europeană, nord-africană și asiatică. Dintre numeroasele ediții ale *Vulgatei* lui Hieronymus, menționăm cele 21 de biblii-incunabule ieșite în special din atelierele lui Koberger, Amerbach, Froben sau Sorg. Între raritățile tipografice, amintim edițiile Bibliei în traducerea lui Martin Luther sau vestita *Biblia Regia*, în cinci limbi (ebraică, greacă, caldeeană, latină și siriană), tipărită de Christophorus Plantin, între anii 1569-1573, la Antverpian (Antwerpen), prin grija orientalistului spaniol Arias Montanus. *Biblia malabara* scrisă în dialectul Tamil (vorbit în sud-vestul Indiei), publicată în Colombo Ceylon (Sri Lanka), în 1757, stă alături de ediții ale bibliei în diferite limbi naționale.

Cartea transilvăneană tipărită în limbile latină, maghiară, germană și română este ilustrată în special de exemplarele imprimate de Honterus la Brașov, Heltai și Totfalusi Kis Miclos la Cluj etc.

Din seria rarităților tipografice românești conservate la Batthyaneum, amintim: *Palia* (Orăștie, 1582), *Noul Testament* (Bălgrad, 1648), *Sicriul de Aur* (Sebeș, 1683), *Evanghelie* (Blaj, 1765), *Îndreptarea legii* (Târgoviște, 1652), *Evanghelia învățătoare* (Mănăstirea Dealu, 1644), *Psaltirea* (Râmnic, 1743).

Circa 9.500 de **periodice vechi**, 3.600 de **periodice noi** – reviste și ziare care au avut o circulație europeană sau locală.

Codicele medievale occidentale, incunabulele, raritățile tipografice din secolele XVI-XVIII demonstrează capacitatea culturii transilvănene de la sfârșitul secolului XVIII de a se integra organic în tradițiile culturii europene.

Biblioteca Batthyaneum conservă și **colecții arhivistice și muzeale**.

Fondul de **documente de arhivă** este constituit în principal din arhiva Capitulului romano-catolic din Alba Iulia și cea a Conventului de la Cluj-Mănăstur (circa 17.163 de documente), la care se adaugă corespondența manuscrisă a unor episcopi romano-catolici ai Transilvaniei (43.081 de documente). Arhiva Capitulului din Alba Iulia și cea a Conventului din Cluj-Mănăstur constituie o categorie de izvoare diplomatice privind istoria voievodatului transilvănean medieval, rezultate din activitatea desfășurată de aceste instituții ca loc de adevărire, începând cu secolul XIII până la mijlocul secolului XIX.

Colecțiile muzeale: monede (3.735 de piese grecești, romane și dacice); sigilii (59); medalii (28); decorații (6); medalioane decorative (42); bancnote (238); minereuri (3.000 de pietre, roci, cristale); moluște (208 specii, în 685 de exemplare); instrumente astronomice (53); orologii (2); obiecte de artă religioasă (335); țesături (215 de obiecte de vestimentație proprie cultului catolic); tablouri (96); piese preistorice din epoca bronzului și a fierului și antice (300); ex-libris-uri etichetă (circa 1.635).

**Valorificarea patrimoniului documentar al
Bibliotecii Naționale a României
– proiecte reprezentative –**

Valorificarea patrimoniului deosebit de valoros al bibliotecii se realizează în forme diverse, pornind de la semnalarea în cataloage și baze de date, editarea de lucrări de specialitate, organizarea de manifestări culturale tematice, sprijin documentar în realizarea de materiale culturale tipărite sau audio-video de către alte instituții etc., până la implicarea în proiecte naționale și internaționale de preservare și valorificare a moștenirii culturale naționale.

Contribuția Bibliotecii Naționale a României constă în reprezentarea și promovarea patrimoniului cultural național și integrarea acestuia în patrimoniul european și universal.

Începând din 2007, instituția este implicată în următoarele proiecte:

TELplus – The European Library (TEL) – proiect european coordonat de Biblioteca Națională a Estoniei. 27 de parteneri.

Scop: dezvoltarea, extinderea și îmbunătățirea serviciilor oferite de portalul The European Library (TEL) în ceea ce privește conținutul, uzabilitatea și accesibilitatea.

Unul dintre obiectivele principale ale proiectului – integrarea colecțiilor bibliotecilor naționale din Bulgaria și România în catalogul colectiv european și susținerea acestor două instituții să devină membre cu drepturi depline în TEL, realizându-se astfel un punct unic de acces către resursele bibliotecilor naționale din Europa.

Din ianuarie 2009, Biblioteca Națională a României a devenit membru cu drepturi depline în The European Library, în această calitate contribuind la promovarea patrimoniului documentar românesc (înregistrări bibliografice și full-text) la nivel european și internațional.

ENRICH – European Networking Resources and Information concerning Cultural Heritage/ Manuscriptorium – dezvoltat în cadrul programului eContentplus. 18 parteneri și 100 de parteneri asociați.

Scop: asigurarea accesului la imaginile digitale ale documentelor vechi din diferite instituții culturale europene, prin crearea unui mediu de cercetare virtual dedicat în primul rând studierii manuscriselor, dar și incunabilelor, cărților tipărite vechi și rare și altor documente istorice.

Accesul se realizează prin intermediul portalului de bibliotecă digitală Manuscriptorium. Biblioteca Națională a României este parteneră în cadrul Proiectului Manuscriptorium din luna aprilie a anului 2008 și a contribuit cu 109 cărți românești din secolele XVI-XVIII, de o deosebită valoare culturală, istorică și artistică, precum și cu 358 de manuscrise din colecțiile Filialei Batthyaneum, de asemenea valoroase. Cea mai mare parte a acestor documente de patrimoniu o reprezintă lucrările religioase; restul – lucrări de drept sau istorice.

Întrucât Manuscriptorium se integrează cu portalul bibliotecilor europene (The European Library) și cu Biblioteca digitală europeană (Europeana), documentele din colecțiile Bibliotecii Naționale a României se regăsesc și în acestea din urmă.

REDISCOVER (Reunion of Dispersed Content: Virtual Evaluation and Reconstruction) – coordonat de Biblioteca Națională a Republicii Cehe și desfășurat în cadrul programului *Cultura 2007-2010* al Uniunii Europene.

Parteneri: Biblioteca Națională a Poloniei, Biblioteca Națională a Lituaniei și Biblioteca Națională a României.

Scopul: să adune, să reconstruiască virtual și să facă accesibile colecțiile dispersate în Evul Mediu târziu și în epoca modernă timpurie.

Activitățile proiectului au avut în vedere selectarea materialelor ce se înscriu în criteriile stabilite, digitizarea lor și integrarea lor într-o bibliotecă digitală pe platforma Manuscriptorium.com. Fiecare țară participantă a organizat o expoziție care să ilustreze conceptul care a stat la baza selecției materialelor valorificate în cadrul proiectului.

Biblioteca Națională a României a selectat din fondurile de incunabule și de carte veche străină ale Serviciului Colecții Speciale un număr de 254 de volume acoperind perioada 1477-1620. La baza selecției au stat mai multe criterii: starea de conservare, anul, zona geografică, valoarea bibliofilă. Selecția reflectă principalele teme și subiecte ce s-au impus în cultura europeană a timpului: texte ale autorilor clasici greci și latini, texte fundamentale ale creștinismului, ediții ale Bibliei, lucrări ale Părinților Bisericii, lucrări cu caracter religios atât din spațiul catolic, cât și protestant, lucrări de știință reflectând transformările fundamentale aduse de Renaștere și Umanism în științele naturii, geografie și istorie.

Pe parcursul selecției, s-a conturat și conceptul expoziției: felul în care Europa aflată în pragul modernității a descoperit spațiul locuit de români. Informațiile istorice despre români, limba și originea lor latină au fost

redescoperite prin intermediul operelor autorilor antici și medievali, adăugându-le noi informații geografice, istorice, precum și o iconografie – imaginară uneori, dar nu mai puțin interesantă.

Tot în cadrul proiectului a fost realizat volumul de studii *Four versions of one culture/Patru versiuni ale unei culturi*, în care fiecare membru a prezentat un studiu pornind de la tema „unitatea culturală a Europei în Evul Mediu târziu și la începutul Renașterii”. Studiile incluse în volum: Cehia – *Regiunea culturală central europeană în Evul Mediu și începutul Epocii Moderne din perspectivă cehă*; Lituania – *Un ecou al Epocii de Argint: cultura Lituaniei în perioada Războiului de 30 de ani*; Polonia – *Unitatea culturală Central Europeană în Evul Mediu Târziu și în Epoca Modernă Timpurie*; România – *Forma Europei. Spiritul unității prin cultură în pragul Epocii Moderne*. Biblioteca Națională a României a realizat și filmul proiectului.

În perioada următoare, se vor derula alte două proiecte internaționale care au la bază activități de digitizare:

Itinerarii Balcanice. Colecții digitale online – proiect în parteneriat cu Biblioteca Universitară “St. Kliment Ohridski” din Sofia (Bulgaria), Biblioteca Universitară “Svetozar Markovic” din Belgrad (Serbia) și Agence Universitaire de la Francophonie (AUF), Bureau Europe centrale et orientale (BECO).

Proiectul își propune realizarea unui corpus documentar francofon digital de cărți rare și prețioase din regiunea balcanică, existente în aceste biblioteci, și publicarea pe Internet a colecției realizate. Într-o etapă ulterioară, proiectul poate fi extins, prin includerea altor biblioteci din regiune.

VERMANEL – Vernacular Manuscripts in European Libraries, proiect care are ca scop digitizarea și crearea de metadate pentru manuscrise medievale vernaculare, care vor putea fi regăsite și în portalul Europeana.

Coordonator: Academia Brandenburgică de Științe din Berlin.

Durata proiectului: 36 de luni (probabil ianuarie 2012-decembrie 2014).

Vor participa biblioteci din Austria, Estonia, Germania, Ungaria, Letonia, Polonia, Lituania, România, Slovacia și Slovenia.

Bibliotecile din aceste țări sunt de tipuri diferite, de la biblioteci naționale la biblioteci universitare, arhive de stat și biblioteci monastice.

România este reprezentată de Biblioteca Națională a României, Arhivele Naționale din București (posibil și de Biblioteca Academiei Române și de Arhiva Centrală a Bisericii Protestante din Sibiu).

Concluzii

Prin structura și mărimea colecțiilor deținute, prin specificul produselor și serviciilor oferite, Biblioteca Națională a României reușește să fie o bibliotecă enciclopedică, dar care, în egală măsură, administrează colecții speciale și specializate, răspunde celor mai diversificate nevoi de informare, de la simpla lectură de loisir, până la cercetarea științifică fundamentală și aplicată.

Prin atribuțiile și funcțiile sale specifice, Biblioteca Națională a României este instituția care asigură constituirea patrimoniului documentar național și prezervarea acestuia pentru generațiile viitoare.

Activitatea curentă, proiectele și programele derulate la nivelul instituției sunt interdependente și subordonate obiectivului de îndeplinire a misiunii specifice a Bibliotecii Naționale a României: capitalizarea și conservarea moștenirii intelectuale naționale, prin organizarea, prezervarea, prelucrarea, valorificarea și comunicarea patrimoniului documentar național și integrarea acestuia în patrimoniul european și universal.

Bibliografie:

- ANDREESCU, Anca. *Valori bibliofile. Carte străină veche în colecțiile Bibliotecii Naționale a României*. Document inedit. 2009.
- ANDREESCU, Anca. *Prezentarea serviciului colecții speciale din Biblioteca Națională a României*. Document inedit. 2010.
- ANDREESCU, Anca. *Serviciul Colecții Speciale – Raport 2010*. Document inedit. 2010.
- ANDREESCU, Anca; CONSTANTIN, Letiția; JAKLOVSKY, Mariana. *Donații și donatori în Biblioteca Națională a României: 1998-2008*. În: „Revista Bibliotecii Naționale a României”, 2008, 14, nr. 2, p. 24-34.
- BERCAN, Gheorghe-Iosif. *Biblioteca Națională a României. Scurt istoric*. „Revista Bibliotecii Naționale”, 1996, 2, nr. 1, p. 5-13.
- BIRO, Doina. *Valori bibliofile din Biblioteca Batthyaneum*. Document inedit. 2010.
- BONDOC, Gheorghe. *Prolegomene la o viitoare istorie*. În: „Revista Bibliotecii Naționale”, 1997, 3, nr. 1, p. 3-10.
- *Colecția de foi volante. Colecția de manuscrise. Cabinetul de periodice vechi românești. Cabinetul de cartografie. Prezentare generală*. Document inedit. 2009.
- DĂRJA, Ileana. *Biblioteca Batthyaneum - Alba Iulia*. În: *Informare și Documentare: lucrări ale sesiunilor profesionale, 2007*. București: Editura Bibliotecii Naționale a României, 2007, p. 138-141.
- DUMITRAN, Adriana. *Proiecte culturale europene: REDISCOVER (2009-2010)*. „Revista Bibliotecii Naționale a României”, 15, nr. 1-2, 2009, p. 78-79.
- DUMITRAN, Adriana. *Arhiva istorică a Bibliotecii Naționale a României: un portret*. „Revista Bibliotecii Naționale a României”, 15, nr. 1-2, 2009, p. 23-28.
- HENDRE-BIRO, Doina. *Starea de conservare a manuscriselor și a incunabilelor la Biblioteca Batthyaneum*. În: „Revista de conservare și restaurare a cărții”, 2010, 3, nr. 3 (în curs de publicare).
- NEMEȘ, Doina. *Colecții Speciale: prezentare*. În: *Informare și Documentare: lucrări ale sesiunilor profesionale, 2007*. București: Editura Bibliotecii Naționale a României, 2007, p. 105-108.
- TÎRZIMAN, Elena. *Biblioteca Națională a României – obiective și perspective în valorificarea patrimoniului cultural = The National Library of Romania - goals and perspectives in valorising the cultural patrimony*. În: *Studii de Bibliologie și Știința Informării. Library and Information Science Research*, 2008, nr.12, p. 11-23 (ro) , 24-37(eng).
- TÎRZIMAN, Elena. *The National Library of Romania contribution to representative European projects – TEL, Manuscriptorium, ENRICH*. În: *Les Annales de l'Université "Valahia" de Târgoviște, Séctiion Sciences Economiques*, octombrie 2008, 13, nr. 21, p. 384-392.
- ȚILICĂ, Dana Silvia. *Colecția de carte bibliofilă românească: rarități*. În: *Informare și Documentare: lucrări ale sesiunilor profesionale, 2007*. București: Editura Bibliotecii Naționale a României, 2007, p. 109-115.

Resurse web:

- *BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI. Raport de activitate*. 2008; 2009. În: <http://www.bibnat.ro/dyn-doc/Raport%20BNR%202008%20site.pdf> [accesat la 3 mai 2010].
- *ENRICH - European Networking Resources and Information concerning Cultural Heritage*. În: <http://enrich.manuscriptorium.com/>. [accesat la 3 mai 2010].
- *The European Library – TEL*. În: <http://search.theeuropeanlibrary.org/portal/en/index.html> [accesat la 3 mai 2011].
- *Manuscriptorium*. În: http://www.manuscriptorium.com/Site/ENG/about_the_project.asp [accesat la 3 mai 2011].

Fig. 1

Fig. 1 - Codex Aureus sau Das Lorscher Evangeliar. I. Theil / Evangheliarul de la Lorsch

Partea I./, Mss. II I b, v. 1, este un fragment al unui Tetraevangheliar latin pe pergament, din anul 810, anluminat, din seria celor șapte evangheliare realizate la comanda lui Carol cel Mare (768-814), în manuscriptorium-urile Scholei Palatina de la Aachen.

Cunoscut și sub numele *Codex aureus*, fragmentul de la Alba Iulia numără 111 de file [= 222 de pagini] în folio, forma *regalis*, de 36,5x26,5 cm.

Textul este scris cu cerneală de aur coloidal, în caractere unciale, pe două coloane a câte 31 de linii. Începuturile capitolelor sunt scrise cu unciale de culoare roșie. Formulele de început și de sfârșit ale capitolelor și ale textelor introductive ale evangheliilor sunt scrise cu capitala *elegans*.

Legătura originală, gravată în fildeș și aur, se păstrează la Victoria and Albert Museum din Londra (coperta 1, Solttikoff-Webb Collection, inv. 138-1866, achiziție din anul 1866) și la Museo Sacro la Vatican (coperta 2, 1623).

Posesori: Mănăstirea benedictină Sfântul Nazar din Lorsch; din 1556, Bibliotheca Palatina din Heidelberg; din 1623, Bibliotheca Vaticana de la Roma; din 1782, fragmentul de la Batthyaneum, achiziționat de Ignác Batthyány de la arhiepiscopul Vienei, Christoforo Migazzi.

Au fost realizate și două facsimile ale manuscrisului integral, la München, în 1967 și la Lucerne, în 2000.

Partea conservată la Biblioteca Batthyaneum, care conține evangheliile după Matei și Marcu, are 101 file de text (202 de pagini) încadrat de chenarele policrome, decorate cu motive geometrice și florale, care diferă de la o pagină la alta. Spre deosebire de partea a II-a, aflată la Roma, cea de la Alba Iulia cuprinde și concordanțele canoanelor biblice, înscrise pe 12 pagini anluminat, în colonade, bogat ornamentate. Compozițiile cuprind coloane marmorate, policrome, motive florale și zoomorfe diferite, păsări cu penaj colorat și îngeri sub forma de tenanți.

De un mare rafinament estetic sunt cele două portrete, tratate realist, ale evangheliștilor Matei (p. 26), și Marcu (p. 148), reprezentați în pagină plină, în maniera Renașterii carolingiene, cu simbolurile lor și așezați în jilțuri în poziție de scribi. Dacă în prima compoziție impresionează simbolul Răstignirii, în a doua, surprinde colonada în torsadă și cromatica.

În aceste pagini bogat ilustrate, se împletesc motivele stilistice ale artei irlandeze cu cele ale artei franco-germane, bizantine și chiar islamice, într-o veritabilă sinteză a ceea ce a constituit arta carolingiană.

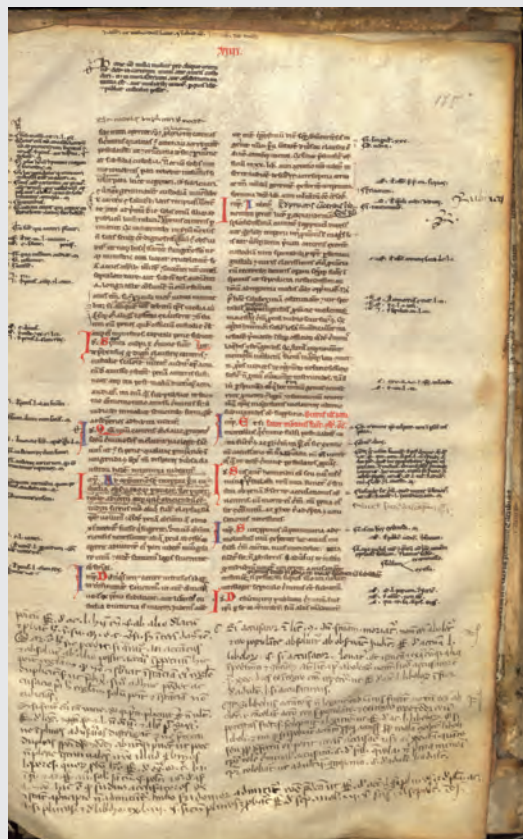

Fig. 2

Fig. 2 - Codex Justinianus

Manuscris anluminat pe pergament, în limba latină, secol XIII (Ms II 4 ; Cota M 5 II 1; 24 site), 176 f. In folio (420 x 270 mm). Text pe 2 coloane, 50 rânduri pe pagină (250 x 130 mm), la o mână. File detașate: f. 143-144. Fila 176 decupată la jumătate, fapt care nu afectează textul. Glose manuscrise marginale și interliniare la text. Ex-libris ștampilă: «*Batthyány Könyvtár Gyulafehérvár*». Rubrici, coloncifru, mânuțe (passim). Codul de legi al lui Iustinian este o lucrare bibliofilă a cărei importanță derivă din vechimea sa, din tematica abordată, proveniența, blazonul, legătura din lemn îmbrăcat în pergament alb, lanț metalic, două curele din piele, cotor cu patru nervuri. Pe coperta I este marcat titlul manuscrisului, iar pe lemnul copertei II se află lipit un fragment de manuscris medieval, pe pergament.

Valoarea artistică este dată de ilustrația inedită, desfășurată pe multe pagini, care alternează motivele decorative în bandă, desenate în peniță, cu motive geometrice și vegetale de factură bizantină (f. 62 r, f. 109 r). Mici desene în peniță, reprezentând motive animaliere și figura umană într-o abordare heraldică (f. 93 r, f. 101 r) sau compoziții propriu-zise, ca acelea reprezentând *Corabia apostolilor*, cu personaje tratate naiv, din profil (f. 173 v); un călăreț în profil și o pasăre fantastică în fața calului (f. 109 r) sau tot naiv (f. 16 r, f. 29 r).

Cele mai realizate însă sunt portretul Împăratului Iustinian, reprezentat înscris într-un portal, văzut în semi-profil figură întreagă. Redarea precisă a fizionomiei și a drapajului costumului de aparat este completată de contrastul cromatic roșu-verde, bordat cu auriu (f.30 v).

Filă cuprinzând blazonul mobilat cu însemne heraldice, încadrat în părțile laterale de frize decorative, cu motive vegetale (f. 156 r).

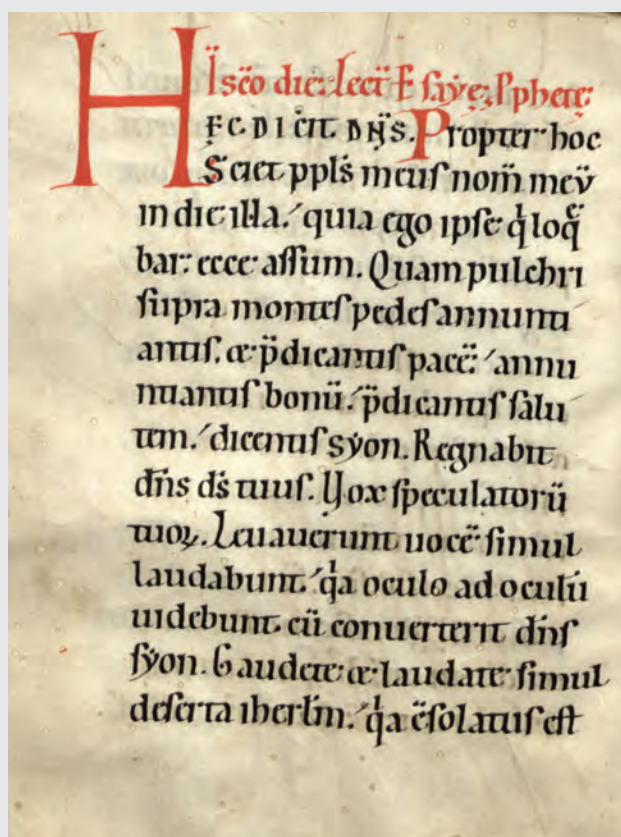
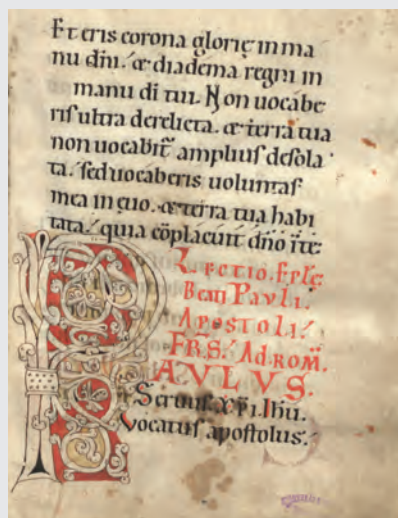

Fig. 3

Fig. 3 - Lectionale

Manuscris scris pe pergament, în latină, anluminat, secol XI. (Ms II 128; 54 site); 229 f. 245 x 175 mm. Text pe o coloană, 15 rânduri pe pagină (180 x 130 mm), scris la o singură mână. Manuscrisul conține și un breviar (f. 198 v). Fol. 1 r Inc, „*In vigilia Nativitatis Domini. Lectio Esaye Prophete*”. Fol. 229v, „*Expl. ac sanabit eos. In die illa erit. Codex erat quondam proprius Abbatiae S. Martini in Valle Lawant*”.

Legătura este din lemn, îmbrăcată în piele de culoare maro, cu urme de încuietori metalice la coperta I. Cotor cu trei nervuri și cu urme de etichetă pe cotor.

Valoarea manuscrisului este reprezentată de vechimea sa (1001-1100), fiind al doilea în țară, după *Codexul aureus*. Are proveniență indicată, de unde rezultă marea sa valoare istorică, alături de cea teologică, dat fiind faptul că anexează și un breviar.

Valoarea artistică este dată în primul rând de inițialele ornamentale înflorate, policrome, de mărimi diferite: f.1v, f.2 r, f.8 r, f.18 v, f.19 v., dar și de cele de mărimi diferite, de culoare roșie (passim), la care se adaugă rubricile.

Fig. 4

Fig. 4 - Graduale Latino-Bohemicum

Manuscris anluminat pe hârtie, scris în limbile latină și slavă, datat început de secol XVI (Ms I 7, Cota K 5 I 7,46 site), 338 f. 45,0 x 2,95 cm. File detașate total: f. 1, f. 2, f. 3, f. 67, f. 338. File tăiate între filele: 129-130. Filă decupată care afectează textul: f. 4. Jumătăți de file, scrise de aceeași mână, introduse între filele: f. 19-20, f. 20-21, f. 29-30, f. 30-31, f. 31-32, f. 36-37, f. 51-52, f. 54-55, f. 84-85, f. 104-105, f. 119-120, f. 126-127. Glose manuscrise marginale la text. Însemnare manuscrisă: „*Manuscrip Sec 15 Slav et Lat*”, în interiorul copertei I. Ex-libris: „*Batthyány Könyvtár Gyulafehérvár*”, în interiorul copertei I, f. 1 r, f. 2 r, f. 3 r, f. 4 r, f. 336 v, f. 337 r-v. Rubrici. Colontitlu.

Legătura lemn îmbrăcată în piele maro, cu ornamente în presă la rece. Cotor cu patru nervuri duble. Urme de caboșoane și încuietori metalice.

Valoarea manuscrisului este dată de faptul că este un gradual, cu portative intercalate în text și cu text propriu-zis, dar și de proveniența sa, respectiv de faptul că utilizează, în afară de limba latină, slava, ca limbă verniculară.

Valoarea artistică este dată de inițialele mari pictate, înscrise în pătrate peste decoruri în arabescuri. Acestea sunt semi-încadrate de ghirlande de flori și frunze de acant, în culori intense de violet, verde, albastru și roșu: f. 4 r, f. 19 r, f. 37 r, f. 53 r, f. 71 v, f. 91 v, f. 112 v, f. 132 v, f. 147 r, f. 313 r, dar și de inițialele mari colorate, înmănunchiate, care delimitează versetele (passim), precum și de inițialele simple, mici, roșii și albastre (passim).

Scut heraldic, f. 4 r. și un vultur înscris într-o coroană de lauri – f. 19.

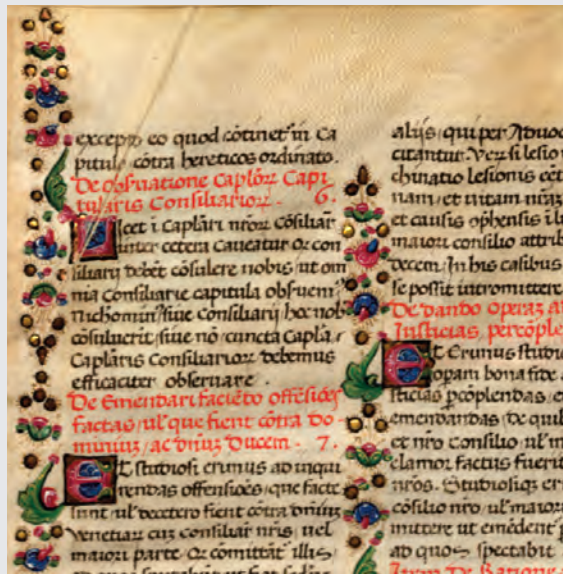

Fig. 5

Fig. 5 - Promissio Andreas Vendramin

Manuscris pe pergament, anluminat, scris în latină, Veneția, 1476 (Ms I 28; cota, I 5 IV 5 95 site); 38 f. In folio (370 x 265 mm). Text pe două coloane, 38-36 rânduri pe pagină (240 x 265 mm), la o mână. Însemnare de proprietate: „*Erat liber iste a propria sede alienus in Acad.Scient. Hung.restitutus vero 1.Apr.1902*”, în interiorul copertei I. Ex-libris ștampilă: „*M. Academia Könyvtára*”, pe foile 2 r, 30 v, 38 v; „*Gyula-Fehérvári Gróf Batthyáni - félé püspöki könyvtár*“, pe foile 2 r, 30 v, 38 v. Glose marginale la text și rubrici. Fol. 1r. „*Incipit prologus promissionis Illustris domini Andreae Vendramini dei gratia ducis inclytarum Venetiarum*”. Fol. 38v. „*Omnes duces teneantur ultra ea quae ballotinis viventes, conferunt dimittere post mortem saltem ducatus cantum auri et se non dimiserint testamento eos nihilomnius habeant a ducum commissariis vigore huius decreti*”.

Tranșă aurită. Legătură de carton este îmbrăcată în pergament alb. Cotor cu cinci nervuri.

Valoare bibliofilă, artistică și istorică, dat fiind că este testamentul Dogelui.

Pagina de text cu chenar alegoric miniat prezintă scena primirii dogelui Veneției Andreas Vendramin, dar și portretele apostolilor, jos Pavel și Petru, sus, Sfântul Andrei, iar în medalion Sfântul Toma (f. 5 r). Inițiale ornamentale înflorate, policrome, de mărimi diferite (passim) sunt alternate cu inițiale simple, roșii și albastre (passim).

Fig. 6

Fig. 6 - Opera Theologica

Manuscris în latină, pe hârtie, cu xilogravură și cu foile de gardă din pergament. Apare numele copistului, Petrus, și anul 1460. (Ms II 41; Cota: F 5 III 7; 89 site); 323 f. 320 x 220 mm. Text scris pe două coloane, 53 de rânduri pe pagină (250 x 160 mm), la o mână. Glose marginale la text și însemnări pe foile de gardă. Însemnare pe foaia de garda I: „*Liber Beati Jacobi in Leutscha 1517*”. Ex-libris ștampilă: „Batthyány Könyvtár Gyulafehérvár”, pe foile de gardă. Însemnări: „*Petrus Meffret: Hortulus reginae Et sic est finis huius passionis feria secunda proxima patris Francisci anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo per Petrum presbiterum. b / Registrum Finitum hoc registrum sabbato post Dionisii anno M CCCC LX mo c / Joannes de Marienwerder O.Teut.: Expositio symboli apostolici. Fol.321 v Anno domini 1460*”.

Legătura din lemn este îmbrăcată în piele roșie, cu două curele din piele intacte. Cotor cu cinci nervuri duble; opt caboșoane intacte și două lipsă. Se observă urma de lanț. La cotor, lipită eticheta de hârtie „*Sermones dominicales N 6*”, reprezentând fondul de carte de la Levoca (Lôcse). Iar pe coperta I, eticheta de hârtie: „*Sermones dominicales (estivales et) hyemales cum tractatu super symbolo apostolorum*”.

Are rubrici, sublinieri în text cu cerneală roșie și coloncifru.

Lucrarea are o valoare bibliofilă deosebită, dată de vechime, de circulație – a se vedea însemnările datate, dar și de ilustrația în xilogravură și culori tempera, mai rară la manuscrise, mai frecventă la incunabule.

Compoziția de 26,5 x 19,3 cm, a.c. 1460, lipită în interiorul copertei II, îi reprezintă pe Sfinții Petru și Andrei, purtându-și însemnele, cheia, respectiv crucea. Ei sunt plasați într-un cadru natural, drapați în costume; accentele cad pe culorile complementare roșu și verde și pe fizionomiilor sfinților. Estetica lucrării este completată de tipurile de inițiale, ca inițiale mari, pictate în culori complementare, terminate cu ghirlande de flori și frunze, cu mici discuri de sidef și umplute cu motive de frunze de acant (f. 1 r, f. 13 v, f. 20 v, f. 28 v, f. 45 v, f. 205 r). Inițialele roșu cu albastru, umplute, hașurate sau punctate (passim) sunt intercalate cu cele filigranate, roșii și albastre (passim), dar și cu cele historiate, precum cea roșie, reprezentând un portret (f. 211v).

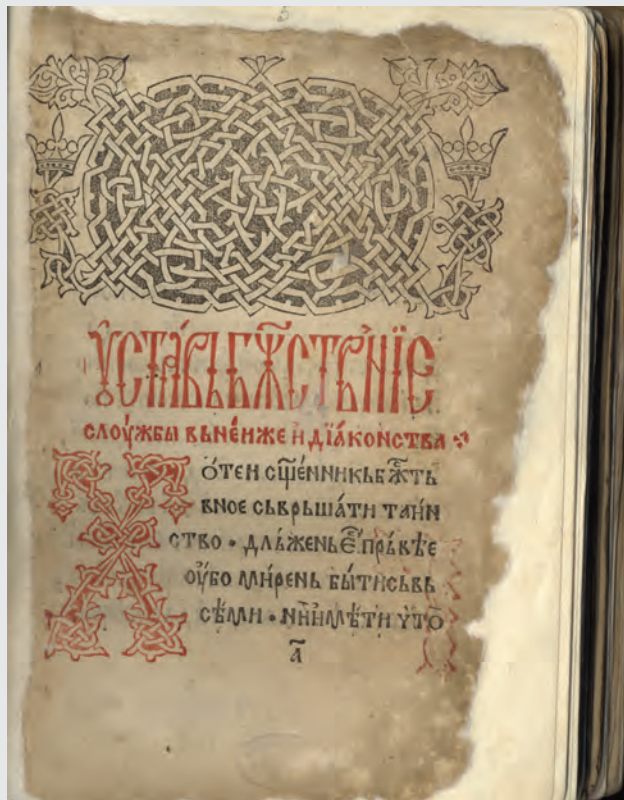

Fig. 7

Fig. 7 - Liturghierul tipărit de călugărul Macarie la Târgoviște (Mănăstirea Dealu), în anul 1508. 128 de file.

Prima tipăritură realizată pe teritoriul României.

În Biblioteca Națională a României se află unul din cele cinci exemplare existente în România (celelalte exemplare se află la Biblioteca Academiei Române și la Biblioteca Mitropoliei Sibiu).

Călugărul sârb Macarie a mai imprimat încă două cărți la Târgoviște: Octoih (1510) și Tetraevangheliar (1512).

Tipar cu roșu și negru, pe hârtie groasă ce poartă trei mărci de fabrică diferite.

Volumul începe cu o pagină tipărită cu roșu, având următorul titlu, sub frontispiciu: "*A întru sfinți părintelui nostru arhiepiscop al Cezariei și al Capadociei Vasile cel Mare, povățuire către preot despre Dumnezeuasca slujbă și despre grijire*".

Exemplar cu ex-librisul Bibliotecii Așezământului Cultural Nicolae Bălcescu. Pe pagina de gardă, se află o însemnare manuscrisă în slavonă.

Conține trei frontispicii cu ornamente împletite, unul produs de trei ori, altul de două ori, al treilea având în centru stema Țării Românești, o singură dată.

ST II YOSHITOSHI 60

Keimeizan no tsuki. 05.06.1886.

Zhang Liang (262-189 î. Hs.), important strateg, erou al războaielor care au dus la instaurarea dinastiei Han în China, cântând la flaut.

ST II YOSHITOSHI 15

Kiyomi gata sora nimo seki no arunaraba tsuki o todomete; Mio no matsubara. 1886.

Takeda Shingen (1521-1573), daimyo al provinciei Kai, privește muntele Fuji, aflat de cealaltă parte a golfului Suruga.

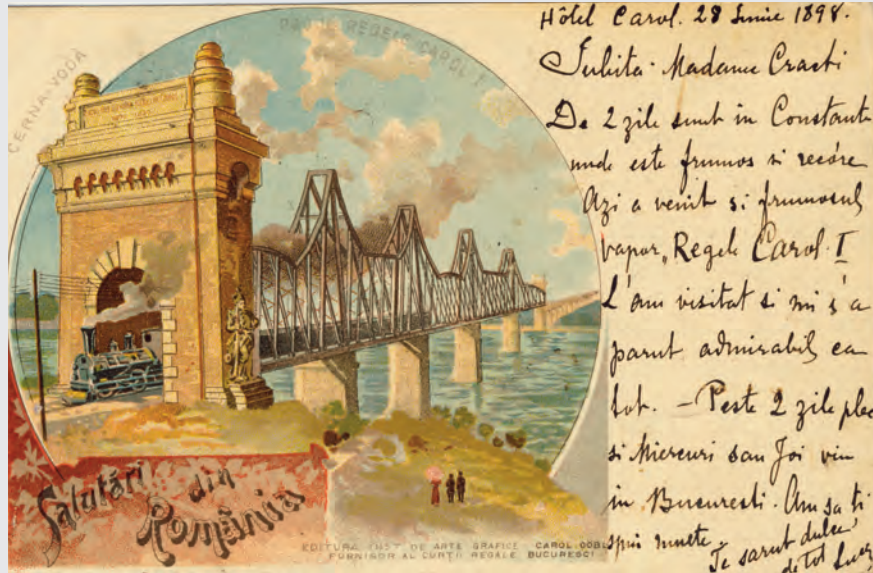
ST II YOSHITOSHI 83

Genji Yugao no maki. 03.1886.

Spiritul lui Yugao, personaj din Povestea lui Genji de Murasaki Shikibu, plutește printre florile al cărui nume l-a purtat

Valori bibliofile din Colecțiile Speciale ale BNR, sediul din București

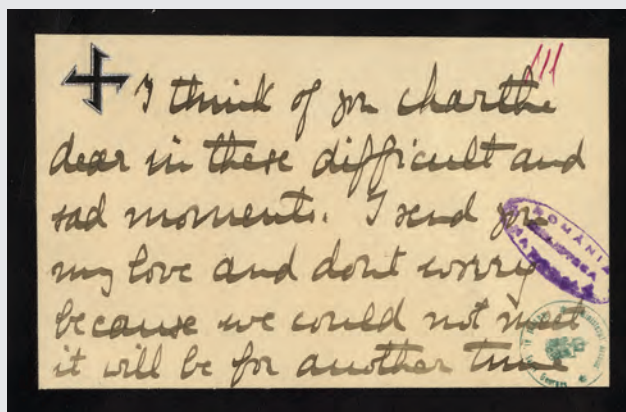

Cărți poștale din Fondul Saint-Georges, Arhiva Istorică

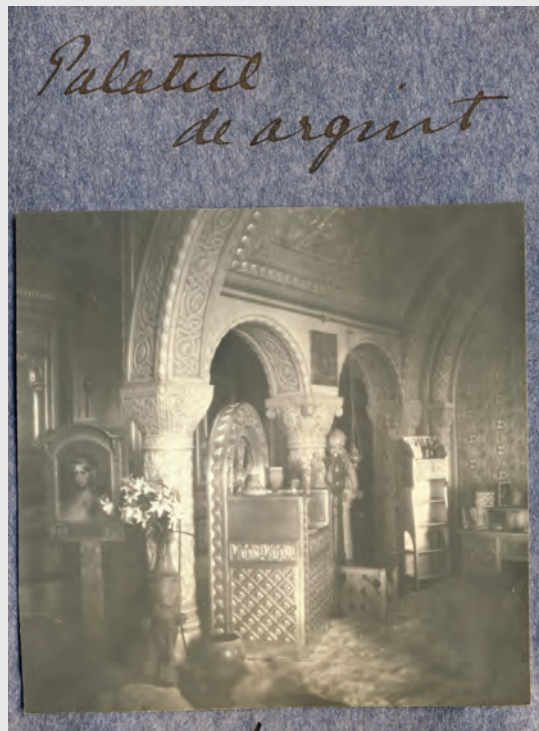

Acuarelă realizată de arhitectul Edmond van Saanen
Algi (1871-1938). Fondul Saint-Georges.

Scrisoare a reginei Maria către Martha Bibescu, 1916.
Fondul Saint-Georges.

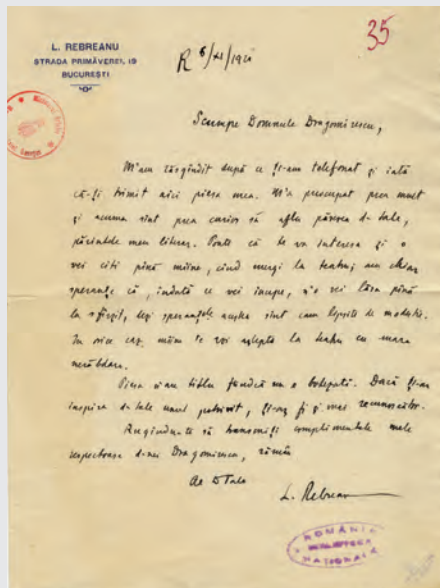
Palatul Cotroceni, fotografiat de Regina Maria. Album 1906.

Principii Elisabeta, Maria, Nicolae fotografiați de Regina Maria.
Album 1906.

Carte poștală ilustrată - țigan căldărar.
Fotograf Emil Fisherm.

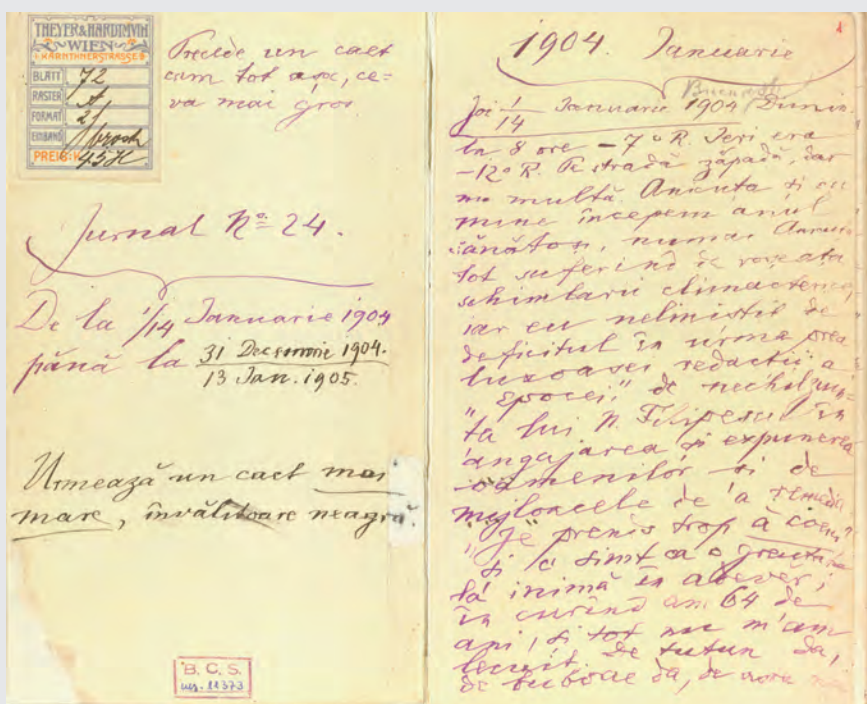

Eugen Lovinescu către Mihail
Dragomirescu.
Fondul Saint Georges.

Document ianuarie 1859, cu
semnătura lu A. I. Cuza.

Titu Maiorescu - Jurnal.
Cabinetul de manuscrise.

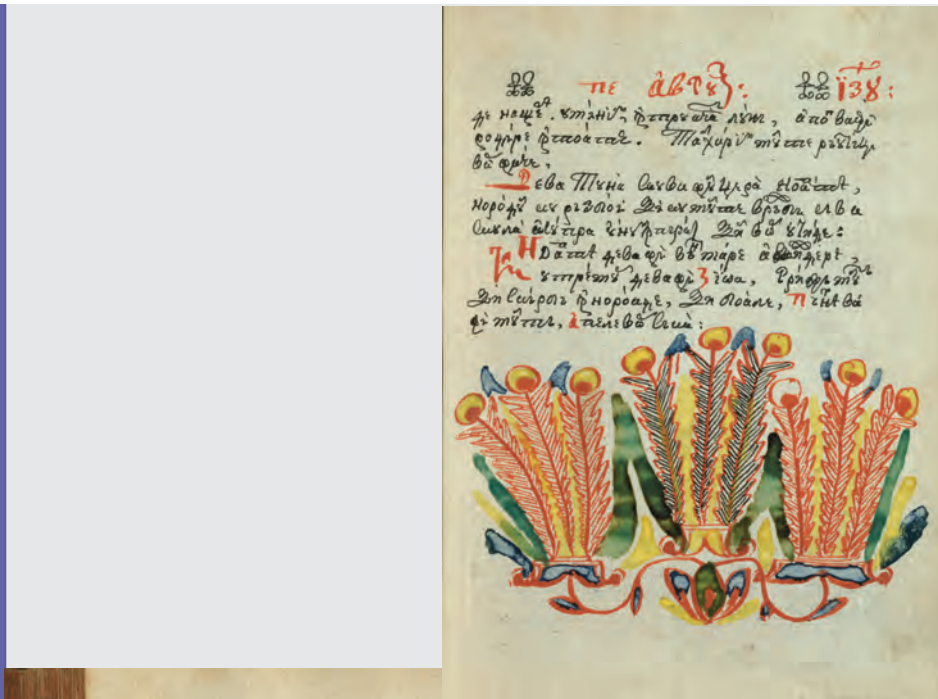

Carte-manuscrisă. Cabinetul de manuscrise (Ms 28.913).

Carte-manuscrisă.
Cabinetul de manuscrise
(Ms 28.913).

Carte-manuscrisă.
Cabinetul de manuscrise
(Ms 10.847).